

T.C.

İSTANBUL RUMELİ ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**KARANLIĞIN VE AYDINLIĞIN DAYANIKLI TARAFI:
KARANLIK VE AYDINLIK ÜÇLÜ KİŞİLİK ÖZELLİKLERİNİN
PSİKOLOJİK DAYANIKLILIKLA İLİŞKİSİ**

Melike Yeşim ÇİFTÇİ

Klinik Psikoloji Anabilim Dalı

İSTANBUL

2024

T.C.
İSTANBUL RUMELİ ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS TEZİ

KARANLIĞIN VE AYDINLIĞIN DAYANIKLI TARAFI:
KARANLIK VE AYDINLIK ÜÇLÜ KİŞİLİK
ÖZELLİKLERİNİN PSİKOLOJİK DAYANIKLILIKLA
İLİŞKİSİ

Melike Yeşim ÇİFTÇİ

Klinik Psikoloji Anabilim Dalı

Tezin Sunulduğu Tarih: 29/01/2024

Tez Danışmanı:

Prof. Dr. Ömer Faruk ŞİMŞEK

İSTANBUL

2024

T.C. İSTANBUL RUMELİ ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

SAVUNMA SINAV TUTANAĞI

Öğrenci Adı Soyadı	Melike Yeşim ÇİFTÇİ
Öğrencinin Numarası	211107304
Anabilim Dalı	Klinik Psikoloji Anabilim Dalı
Programın Adı	Klinik Psikoloji Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı
Çalışmanın Başlığı	Karanlığın ve Aydınlığın Dayanıklı Tarafı: Karanlık ve Aydınlık Üçlü Kişilik Özelliklerinin Psikolojik Dayanıklılıkla İlişkisi
Çalışmanın Türü	Yüksek lisans tezi ☒ Doktora tezi ☐ Sanatta yeterlilik tezi ☐ Proje ☐

Jürimiz **29.01.2024 tarihinde** toplanarak yukarıda detayı verilen tezi incelemiş ve **60 dakika** süreyle yapılan sözlü sınav sonunda **Melike Yeşim ÇİFTÇİ'yi oybirliği** ile başarılı bulmuştur.

Tez Sınav Jürisi	Unvanı, Adı Soyadı	Karar			İmza
		Başarılı	Başarısız	Düzeltilme	
Başkan	Dr. Öğr. Üyesi Yeliz YAZICI	X			
Üye	Prof. Dr. Ömer Faruk ŞİMŞEK	X			
Üye	Dr. Öğr. Üyesi Ahmet SAPANCI	X			
Üye					
Üye					

ABD Bildirim Tarihi	
EYK Kararı Tarih ve Sayısı	

TEZ SAVUNULABİLİRLİK VE ÖZGÜNLÜK BEYANI

Öğrenci Adı Soyadı	Melike Yeşim ÇİFTÇİ		
ABD - Program	Klinik Psikoloji Anabilim Dalı - Tezli Yüksek Lisans Programı		
Tez Başlığı	Karanlığın ve Aydınlığın Dayanıklı Tarafı: Karanlık ve Aydınlık Üçlü Kişilik Özelliklerinin Psikolojik Dayanıklılıkla İlişkisi		
Tez Türü	Yüksek lisans ☒	Doktora ☐	Sanatta yeterlilik ☐
Etik Kurul İncelemesi	Yapıldı. Sonuç olumlu ☒	Gerekli Değil ☐	
İntihal Raporu	Olumlu ☒		
Danışman Onayı	Var ☒		
Projeyi Destekleyen Kurum			Yok ☒

T.C. İstanbul Rumeli Üniversitesi (Üniversite) Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'ni ve Senato esaslarını inceledim. Tanımlanan azami benzerlik oranlarına göre yukarıda bilgileri verilen tez çalışmasının herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda verilen tüm bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim. Yukarıda bilgileri verilen tezin, bilimsel, şekilsel ve etik kurallar çerçevesinde, Üniversite Etik İlkeleri ve Etik Kurulu Yönergesine uygun hazırlandığını ve Jüri karşısında savunulabilir olduğunu bilgilerinize saygılarımla arz ederim.

Melike Yeşim ÇİFTÇİ - İMZA

I declare that I have carefully read Rumeli University (The University) Graduate Regulations Senate Principles; that according to the maximum similarity index values specified in the Principles, my thesis does not include any form of plagiarism; that in any future detection of possible infringement of the regulations I accept all legal responsibility; and that all the student information provided above is correct to the best of my knowledge. The thesis mentioned above is prepared compliance with The University Ethic Principles and Ethic Board Directives scientifically, formally and ethically. I hereby submit for your information that the thesis is defensible to committee members.

Sincerely

TEŞEKKÜR

Tez alıőmam boyunca; benden yardımını esirgemeyen ve beni destekleyen tez danıőmanım sayın hocam Prof. Dr. Ömer Faruk ŞİMŞEK'e ve süreç boyunca sorularımı yanıtız bırakmayan sayın hocam Dr. Öğr. Üyesi Ahmet SAPANCI'ya teşekkür ederim.

Lisans eğitimimde yollarımızın keőiőtiđi ve yüksek lisans sürecimde beni destekleyen Gamze Gül baőta olmak üzere tüm arkadaşlarıma teşekkür ederim.

Sadece tez çalıőmam boyunca değil, hayatımın her evresinde beni destekleyen sevgili aileme sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Son olarak belirtmek isterim ki insanlar, karanlık veya aydınlık arasında ayrılmazlar; ancak her ikisini de içlerinde barındırırlar. Bu özellikleri keőfetmek ve anlamlandırmak adına...

Melike Yeşim ÇİFTÇİ
İstanbul, Ocak 2024

SİMGELER VE KISALTMALAR

APA	American Psychological Association
DSM	The Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders
KPSÖ	Kısa Psikolojik Sağlık Ölçeği
SD3-T	Kısaltılmış Karanlık Üçlü Ölçeği

ÖZET

KARANLIĞIN VE AYDINLIĞIN DAYANIKLI TARAFI: KARANLIK VE AYDINLIK ÜÇLÜ KİŞİLİK ÖZELLİKLERİNİN PSİKOLOJİK DAYANIKLILIKLA İLİŞKİSİ

Melike Yeşim ÇİFTÇİ

İstanbul Rumeli Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Klinik Psikoloji Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Prof. Dr. Ömer Faruk ŞİMŞEK

29/01/2024, LXXIII

Bu araştırma, karanlık üçlü ve aydınlık üçlü kişilik özelliklerinin psikolojik dayanıklılıkla ilişkisini incelemek amacıyla yürütülmüştür. İlgili değişkenlerin, başlıca sosyo-demografik özelliklerle ilişkilerinin incelenmesi de araştırma amacı dahilindedir. Araştırma örneklemini, 18- 75 yaş aralığından oluşan 220 kadın ve 243 erkek olmak üzere 463 katılımcıdan oluşmaktadır. Veri toplamak için; Demografik Bilgi Formu, Kısa Psikolojik Sağlık Ölçeği, Kısaltılmış Karanlık Üçlü Kişilik Ölçeği ve Aydınlık Üçlü Ölçeği kullanılmıştır. Araştırma analizinde; Bağımsız Örneklem T-Testi, Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA), Pearson Korelasyon Analizi ve Çoklu Regresyon Analizi yapılmıştır. Araştırma sonucunda, Pearson Korelasyon Analizine göre aydınlık üçlü, insanlığa inanç ve narsisizm ile dayanıklılık arasında pozitif ve anlamlı ilişkiler olduğu tespit edilmiştir. Çoklu Regresyon Analizine göre narsisizmin, dayanıklılığı anlamlı yordadığı saptanmıştır. Demografik özellikler incelendiğinde; cinsiyete göre dayanıklılık, karanlık üçlü, makyavelizm, psikopati ve insancılık düzeylerinde farklılık bulunmuştur. Medeni duruma göre dayanıklılık, aydınlık üçlü, insanlığa inanç ve narsisizm düzeyleri farklılaşmaktadır. Eğitim düzeyine göre narsisizm düzeyleri farklılaşmaktadır. Gelir düzeyine göre dayanıklılık, narsisizm ve insanlığa inanç düzeylerinde farklılık bulunmuştur.

Anahtar sözcükler: Karanlık Üçlü, Aydınlık Üçlü, Kişilik Özellikleri, Psikolojik Dayanıklılık

ABSTRACT

RESILIENT SIDE OF DARK AND LIGHT: THE ASSOCIATION BETWEEN DARK TRIAD TRAITS, LIGHT TRIAD TRAITS AND PSYCHOLOGICAL RESILIENCE

Melike Yeşim ÇİFTÇİ

İstanbul Rumeli University

Graduate Education Institute

Master of Science Thesis in Clinical Psychology

Advisor: Prof. Dr. Ömer Faruk ŞİMŞEK

29/01/2024, LXXIII

The research was conducted to examine the relationship between dark triad and light triad personality traits with resilience. The aim of the research also included the analysis of the associations between variables based on main socio-demographic characteristics. The research consisted of 463 participants, including 220 females and 243 males, within the age range of 18 to 75. Data collection tools were; Demographic Information Form, Brief Psychological Resilience Scale (BRS), Short Dark Triad Personality Scale (SD3-T), and Light Triad Scale. The research analyses were; Independent Samples T-Test, One-Way Analysis of Variance (ANOVA), Pearson Correlation Analysis, and Multiple Regression Analysis. Pearson Correlation Analysis showed that light triad, faith in humanity and narcissism have positive and significant relationship with resilience. The Multiple Regression Analysis indicated narcissism has significant effect on resilience. Analyses on demographic characteristics revealed that there are significant differences in participants' resilience, dark triad, machiavellianism, psychopathy, and humanism levels based on gender. The significant differences were found in resilience, light triad, belief in humanity, and narcissism levels based on marital status. Also, there are significant differences in participants' narcissism levels based on education degree. The significant differences were found in resilience, narcissism, and belief in humanity levels based on income levels.

Keywords: Dark Triad, Light Triad, Personality Traits, Resilience

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

SAVUNMA SINAV TUTANAĞI	ii
TEZ SAVUNULABİLİRLİK VE ÖZGÜNLÜK BEYANI	iii
TEŞEKKÜR.....	iv
SİMGELER VE KISALTMALAR	v
ÖZET	vi
ABSTRACT.....	vii
TABLolar DİZİNİ.....	x
BÖLÜM 1	
GİRİŞ	1
1.1. Problem	1
1.2. Araştırmanın Amacı	3
1.3. Araştırmanın Önemi.....	3
1.4. Araştırma Sorusu.....	3
1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları	4
BÖLÜM 2	
KURAMSAL ÇERÇEVE	5
2.1. Psikolojik Dayanıklılık.....	5
2.2. Karanlık Üçlü Kişilik Özellikleri	8
2.2.1. Narsisizm.....	8
2.2.2. Makyavelizm.....	11
2.2.3. Psikopati	13
2.3. Aydınlik Üçlü Kişilik Özellikleri.....	15
BÖLÜM 3	
YÖNTEM	18
3.1. Araştırmanın Modeli ve Verilerin Analizi	18
3.2. Katılımcılar	18
3.3. Veri Toplama Araçları	20
3.3.1. Demografik Bilgi Formu	20
3.3.2. Kısa Psikolojik Sağlık Ölçeği	20
3.3.3. Kısaltılmış Karanlık Üçlü Kişilik Ölçeği	20
3.3.4. Aydınlik Üçlü Ölçeği	21

BÖLÜM 4	
BULGULAR.....	22
4.1. Sosyo-demografik Özellikler Üzerine Yapılan Analizler	22
4.1.1. Cinsiyet.....	22
4.1.2. Medeni Durum	24
4.1.3. Eğitim Düzeyi	25
4.1.4. Gelir Düzeyi	28
4.2. Pearson Korelasyon Analizi	31
4.3. Çoklu Regresyon Analizi	32
BÖLÜM 5	
TARTIŞMA VE SONUÇ	34
5.1. Demografik Değişkenlere Göre Psikolojik Dayanıklılık, Karanlık ve Aydınlik Üçlü Kişilik Özelliklerine İlişkin Bulguların Tartışılması.....	34
5.1.1. Cinsiyet.....	34
5.1.2. Medeni Durum	36
5.1.3. Eğitim Düzeyi	37
5.1.4. Gelir Düzeyi	38
5.2. Karanlık ve Aydınlik Üçlü Kişilik Özelliklerinin Psikolojik Dayanıklılıkla İlişisine Yönelik Bulguların Tartışılması.....	39
5.3. Karanlık ve Aydınlik Üçlü Kişilik Özelliklerinin Psikolojik Dayanıklılığa Etkisine Yönelik Bulgunun Tartışılması	41
KAYNAKLAR	45
EKLERİ	I
EK 1. Bilgilendirilmiş Onam Formu.....	II
Ek 2. Demografik Bilgi Formu	III
Ek 3. Kısaltılmış Karanlık Üçlü Kişilik Özellikleri Ölçeği	IV
Ek 4. Aydınlik Üçlü Ölçeği.....	VI
Ek 5. Kısa Psikolojik Sağlık Ölçeği	VII
ÖZGEÇMİŞ	VIII

TABLULAR DİZİNİ

	Sayfa No
Tablo 1. Katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin frekans ve yüzdelik değerleri.....	19
Tablo 2. Katılımcıların yaşlarına ilişkin betimleyici istatistikler	20
Tablo 3. Cinsiyete göre psikolojik dayanıklılık, karanlık üçlü kişilik özellikleri ve aydınlık üçlü kişilik özellikleri puanları arasında yapılan bağımsız örneklem t-testi sonuçları....	22
Tablo 4. Medeni duruma göre psikolojik dayanıklılık, karanlık üçlü ve aydınlık üçlü kişilik özellikleri puanları arasında yapılan bağımsız örneklem t-testi sonuçları	24
Tablo 5. Eğitim düzeyine göre psikolojik dayanıklılık, karanlık üçlü ve aydınlık üçlü kişilik özellikleri arasındaki farklılaşmaya ilişkin yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçları.....	25
Tablo 6. Gelir düzeyine göre psikolojik dayanıklılık, karanlık üçlü ve aydınlık üçlü kişilik özellikleri arasındaki farklılaşmaya ilişkin yapılan tek yönlü varyans analiz sonuçları.....	28
Tablo 7. Karanlık üçlü kişilik özellikleri, aydınlık üçlü kişilik özellikleri ve psikolojik dayanıklılık değişkenleri arasındaki ilişkiye yönelik pearson korelasyon değerleri	31
Tablo 8. Psikolojik dayanıklılığın, karanlık ve aydınlık üçlü kişilik özellikleri tarafından yordanmasına ilişkin çoklu regresyon analizi sonuçları	32

BÖLÜM 1

GİRİŞ

Araştırmanın giriş bölümünde; problem, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, araştırma sorusu ve araştırmanın sınırlılıkları ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

1.1. Problem

Yirmi yılı aşkın süre boyunca, üzerinde durulan ve insan doğasının karanlık yönlerini anlamak amacıyla üzerine çalışmalar yapılan Karanlık Üçlü kişilik özellikleri; *narsisizm*, *makyavelizm* ve *psikopati*, psikoloji literatüründe oldukça ilgi gören bir konu haline gelmiştir. Örgütsel psikoloji, kişilik ve klinik psikoloji alanlarında odaklanılan karanlık üçlü ile ilgili literatür incelendiği zaman bu özelliklerin negatif psikososyal davranış ve olgulara sebebiyet verdiği görülmektedir. Yıllar boyunca karanlık üçlünün ilişkili olduğu negatif etmenler araştırılırken son zamanlarda karanlık üçlünün olumlu ve pozitif yönleri incelenmeye başlanmıştır. Özellikle örgütsel psikoloji alanında karanlık üçlü kişilik özelliklerinin; yüksek özgüven (Cohen, 2023), iş çıktıları (Ma, Born, Petrou ve Bakker, 2021), iş performansı (Nguyen, Pascart ve Borteyrou, 2021; Volmer, Koch ve Göritz, 2016) ve liderlik (Diller, Czibor, Szabó, Restas, Jonas ve Frey, 2021) bakımından olumlu ilişkiler kurduğu tespit edilmiştir. Psikososyal anlamda olumlu görülen etkileşimleri dolayısıyla ilgili literatür, karanlık üçlünün pozitif ve aydınlık yönleri bakımında incelemeye başlamıştır. Güncel olarak odaklanılan bu perspektif, klinik psikoloji alanında karanlık üçlünün pozitif psikoloji çerçevesinde değerlendirilmesiyle yansımıştır. Bu bağlamda, karanlık üçlü ile çalışmalar incelendiği zaman bu özelliklerin; saldırganlık, şiddet, taciz yönelimi gibi uyum bozucu alanlar ile pozitif ilişkide olduğu tespit edilirken (Pailing, Boon ve Egan, 2014; Paulhus ve Williams, 2002; Zeigler-Hill, Besser, Morag ve Campbell, 2016); yaşam amacı, yaşam doyumu, şefkat, empati gibi pozitif psikoloji alanlarıyla negatif ilişkide olduğu görülmektedir (Kaufman, Yaden, Hyde ve Tsukayama, 2019).

Pozitif psikolojinin bir diğer konusu olan psikolojik dayanıklılık, bireylerin zorlayıcı deneyimlere karşı direnci, deneyimler sonrası normallerine dönebilme kapasitesi, zorlayıcı deneyimlere uyum sağlama becerisi gibi farklı teorik çerçevelerde incelenen bir alandır. Literatür incelendiğinde; yaşam amacı (Sharma ve Yukhymenko-Lescroart, 2022), yaşam doyumu (Abolghasemi ve Varaniyab, 2010) ve empati (Waddimba, Bennett, Fresnedo, Ledbetter ve Warren, 2021) gibi diğer pozitif psikoloji alanlarıyla da olumlu ilişkileri olan

psikolojik dayanıklılık, kişilik özellikleriyle de incelenmektedir. Bu bağlamda, karanlık üçlü kişilik özelliklerinin pozitif yönlerini inceleyen güncel ve kısıtlı araştırmalarca karanlık üçlünün, bir diğer pozitif psikoloji alanı olan psikolojik dayanıklılık ile pozitif ilişki kurduğunu tespit eden araştırmalar bulunmaktadır. Bu bulguya karşın literatürde ilişki olmadığını belirten çalışmalar da mevcuttur. Bu noktada gerek karanlık üçlü oluşumu gerekse alt kişilik özellikleri olan narsisizm, psikopati ve makyavelizmin dayanıklılıkla farklı ilişkiler kurduğu görülmektedir.

Olumsuz eylem ve negatif psikososyal olgular ile araştırılan karanlık üçlünün gerek kuramsal özellikleri gerekse pozitif psikoloji alanlarıyla kurduğu negatif ilişkiler ele alındığında dayanıklılık ile olan pozitif ilişkisi literatürde tartışma konusu haline gelmiştir. Bu bağlamda, karanlık üçlü kişilik özellikleri arttıkça psikolojik dayanıklılığın da artabileceğini destekleyen araştırmalar (Balazadeh ve Hansson, 2021; Szabó, Balogh, Simon ve Csike, 2022) dahilinde; narsisizm, makyavelizm ve psikopati alt boyutlarının, dayanıklılıkla alt ilişkilerinin istikrarsız olduğu görülmektedir. Bu istikrarsız ilişkiler kapsamında, bazı çalışmalar narsisizmin, dayanıklılıkla pozitif ilişkisine dikkat çekerken; bazı araştırmalar makyavelizm veya psikopati kişilik özelliklerini dayanıklılıkla ilişkilendiren sonuçlara ulaşmıştır. Bu araştırmalara karşın, karanlık üçlü ile dayanıklılık arasında ilişki olmadığı bulgusunu elde eden karşıt çalışma da (Modafferi, Passarelli ve Chiorri, 2022) bulunmaktadır. Tüm bu çalışmalar incelendiğinde; karanlık üçlünün ve alt kişilik özelliklerinin, psikolojik dayanıklılık ile kurduğu çelişkili ve istikrarsız ilişkilerin problem oluşturduğu düşünülmektedir.

Karanlık kişilik özellikleri üzerine literatürde oldukça odaklanılmasına karşın Kaufman ve diğerleri (2019) tarafından aydınlık üçlü kişilik özellikleri geliştirilmiştir. Aydınlık üçlü kapsamında üç alt kişilik özelliği olarak *insanlığa inanç*, *insancılık* ve *kantçılık* yer almaktadır. Oldukça güncel bir konu olan aydınlık üçlünün, karanlık üçlüye karşıt bir yapı olmadığı; karanlık üçlüye kıyasla daha iyimser, hoşgörülü ve insan odaklı bir yönelimi olduğu belirtilmektedir. Aydınlık üçlü kişilik özellikleri gerek genel literatür çalışmaları gerekse dayanıklılıkla ilgili çalışmaları oldukça kısıtlıdır. Karanlık üçlü kişilik özelliklerine karşın geliştiren, kişiliğin olumlu ve iyi özelliklerini barındıran aydınlık üçlünün, karanlık üçlü ile birlikte incelendiği çalışmaların da oldukça az olduğu görülmektedir. Sosyo-demografik perspektifte özellikle karşılaştırmalı çalışmaların sınırlı olması, bu iki kişilik yaklaşımının incelenmesini kısıtlayan bir faktördür. Bu noktada güncel bir konu olan aydınlık üçlü kişilik özelliklerinin, karanlık üçlü kişilik özelliklerine karşın sayılı çalışmalarca incelenmesinin de bir problem değeri taşıdığı düşünülmektedir.

Sonuç olarak ilgili literatürde yer alan karanlık üçlü kişilik özelliklerinin psikolojik dayanıklılıkla karşıt ilişkileri; karanlık üçlü alt kişilikleri olan narsisizm, psikopati ve makyavelizm özelliklerinin psikolojik dayanıklılıkla istikrarsız ilişkileri ve aydınlık üçlü kişilik özelliklerinin psikolojik dayanıklılıkla ilişkisini ortaya koyan mevcut bir çalışma olmaması problem niteliğindedir. Bu problemlere karşın karanlık ve aydınlık üçlü kişilik özelliklerinin dayanıklılıkla ilişkisinin araştırılmasının, belirtilen problemlerin çözümüne yönelik bir çalışma olacağı düşünülmektedir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı, karanlık üçlü ve aydınlık üçlü kişilik özelliklerinin psikolojik dayanıklılıkla ilişkisini incelemektir. Sosyo-demografik özellikler açısından, karanlık üçlü ve aydınlık üçlü kişilik özelliklerini karşılıklı olarak incelenmesi de araştırmanın amacı dahilindedir. Bu bağlamda bu araştırma, çıkış noktası olan problemin çözümüne yönelik literatüre ek bir katkı sağlamayı amaçlamaktadır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Bu araştırma, karanlık üçlü kişilik özellikleriyle dayanıklılık ilişkisini baz alan kısıtlı ve çelişkili çalışmalara karşın karanlık üçlü ve dayanıklılık ilişkisini incelemek adına literatüre çalışma katkısı sağlama açısından önemlidir. Literatürde gerek aydınlık üçlü gerekse de aydınlık üçlü kişilik özellikleri ve dayanıklılık ilişkisine dair çalışmalar oldukça kısıtlıdır. Bu noktada, aydınlık üçlü ile ilgili literatüre çalışma katkısı sağlamak açısından önemlidir. Bu çalışma; her bireyde bulunan aydınlık ve karanlık üçlü kişilik özelliklerinin, bireyin dayanıklılığıyla ilişkilendirme ve anlamlandırma noktasında klinik açıdan da önem arz edeceği düşünülmektedir. Araştırmanın amacı dahilinde, karanlık üçlü ve aydınlık üçlü kişilik özelliklerinin, sosyo-demografik özellikler bazından incelenmesi bu iki karşıt yapıyı ilişkilendirmek ve karşılaştırmak açısından önem arz edeceği düşünülmektedir. Bu araştırma ile ulaşılabilecek bulguların, ileride yapılacak karanlık ve aydınlık üçlü bazında karşılaştırmalı çalışmalara da örnek teşkil etmesi yönüyle önemlidir.

1.4. Araştırma Sorusu

Araştırmanın ele alacağı sorular şu şekildedir:

1. Karanlık üçlü kişilik özellikleri ile psikolojik dayanıklılık arasında anlamlı bir ilişki var mı?

1.1. Narsisizm ile psikolojik dayanıklılık arasında anlamlı bir ilişki var mı?

- 1.2. Makyavelizm ile psikolojik dayanıklılık arasında anlamlı bir ilişki var mı?
- 1.3. Psikopati ile psikolojik dayanıklılık arasında anlamlı bir ilişki var mı?
2. Aydınlik üçlü kişilik özellikleri ile psikolojik dayanıklılık arasında anlamlı bir ilişki var mı?
- 2.1. Hümanizm ile psikolojik dayanıklılık arasından anlamlı bir ilişki var mı?
- 2.2. İnsanlığa inanç ile psikolojik dayanıklılık arasında anlamlı bir ilişki var mı?
- 2.3. Kantçılık ile psikolojik dayanıklılık arasında anlamlı bir ilişki var mı?
3. Karanlık ve aydınlık üçlü kişilik özelliklerinin, psikolojik dayanıklılık üzerinde etkisi var mı?

1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmanın sınırlılıkları şu şekildedir; bu araştırma, 2023 yılında uygun (kolayda) örnekleme yöntemiyle 463 gönüllü katılımcıdan toplanan verilerle sınırlıdır. Demografik Bilgi Formu, Kısa Psikolojik Sağlık, Kısaltılmış Karanlık Üçlü Kişilik Özellikleri Ölçeği ve Aydınlik Üçlü Ölçeği veri toplama araçları ile sınırlıdır. Bu araştırmada ölçekler, öz bildirim yoluyla değerlendirilmektedir.

BÖLÜM 2

KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Psikolojik Dayanıklılık

İnsanlar, yaşamları boyunca birçok çeşitli zorlayıcı, tehlikeli olay ve deneyimler ile karşılaşmaktadır. Yaşanılan bu örseleyici ve olumsuz deneyimler sonucunda bazı insanlar uzun süreli olumsuz ruh hali, stres ve çeşitli psikolojik sorunlar yaşayabilmektedir. Buna karşın, bazıları da stresörden daha az etkilenmekte veya kısa sürede içerisinde olumsuz etkilerden kurtulup kendilerini toparlayarak normal yaşamlarına dönebilmektedir. Bireylerin bu zorlayıcı veya stresli olay karşısındaki direnci, olumsuz etkilerden hızlı kurtulma ve olay öncesi eski yaşamlarına geri dönme yetenekleri, pozitif psikoloji açısından “psikolojik dayanıklılık”, “*resilience*”, başlığı ile incelenmektedir.

Psikolojik dayanıklılık, *resilience*, ulusal literatürde farklı başlıklarla ele alınan bir konu olmakta olup “dayanıklılık” (Basım ve Çetin, 2011; Taşgın ve Çetin, 2006), “psikolojik sağlamlık” (Doğan, 2015; Gizir ve Aydın, 2006; Kararımak, 2006), “kendini toparlama gücü” (Terzi, 2006) ve “yılmazlık” (Çakar, Karataş ve Çakır, 2014; Gürgan, 2006) gibi kavramlarla da tanınabilmektedir. Basım ve Çetin (2011), ulusal literatürde *resilience* kelimesine karşılık terminolojik çeşitliliğini indirgemek, bu alanda çalışan araştırmacıların ortak ve doğru bir adlandırma yapılmasını sağlamak amacıyla çeviri çalışması yürütmüştür. İlgili alanda çalışan öğretim üyelerinin ankete verdiği cevaplar doğrultusunda “psikolojik dayanıklılık”, İngilizce terim “*resilience*” için en uygun Türkçe karşılık olarak belirlenmiştir. Bu nedenle, bu çalışmada “psikolojik dayanıklılık” tercih edilmiştir.

Farklı kavramlar gibi psikolojik dayanıklılığın tanımıyla ilişkili farklı yaklaşım ve kavramsallaştırmalar mevcuttur. “*Resilience*” kelimesi günümüzde Oxford İngilizce Sözlüğünde “zorluklardan hızla kurtarma kapasitesi; sorunlardan, olumsuzluklardan veya zorluklardan hızla geri dönebilme ve çabucak iyileşme yeteneği” ve “zor koşullara dayanma veya onarabilme yetisi; bir maddenin veya nesnenin, özellikle büküldükten, gerildikten veya sıkıştırıldıktan sonra, orijinal şekline veya durumuna geri dönebilme kapasitesi” şeklinde tanımlanmıştır (Oxford İngilizce Sözlük, 2023). Bu noktada, ilgili alanyazında psikolojik dayanıklılığın tanımlanmasıyla ilgili en temel ortak görüş şu şekildedir: psikolojik dayanıklılık; bireyin, işlevselliğini ve ruh halini olumsuz etkileyecek güçte olan örseleyici ve sarsıcı yaşam deneyimlerine maruz kalması karşısında kendisini toparlama ve süreçten

etkilenmeden atlatma gücüdür (Doğan, 2015).

Günümüzde dayanıklılık kavramının literatürde öne çıkma gelişimi incelendiğinde; gündelik zorlukların ve zorlayıcı yaşam deneyimleri yaşayan insanların, çocukların, belirli meslek grubu mensuplarının farklı reaksiyon vermeleri ve farklı etki sürecinden geçmelerinin araştırmaların çıkış noktası olduğu görülmektedir. Bonanno ve Mancini'nin (2008) belirttiği üzere insanlar hayatlarında en az bir kez potansiyel travma oluşturabilecek bir olay deneyimlemektedir. Bir olayın kişilerde travma oluşturmasındaki etmenler; bu potansiyel travmatik olayın ve zorlayıcı deneyimlerin kişi üzerindeki etkisine, bu etkiye karşı koyması ve direnciyle ilgili olduğuna dair pek çok alanda araştırmalar yapılmış olup sonucunda dayanıklılık kavramı üzerinde durulduğu görülmektedir (Fletcher ve Sarkar, 2013).

Psikolojik dayanıklılığı yıllar içinde sorgulayan, bireylerin zorlu deneyimler karşısında direnme işlevselliğini araştıran farklı alanlardaki çalışmalar ve yaklaşımlar sonucunda psikolojik dayanıklılık ile ilgili birçok farklı kavramsal tanımlama ortaya çıkmıştır. Dayanıklılık; çeşitli kavramsal çerçeve doğrultusunda bazen bir kişisel özellik, bazen bireyin içinde olduğu yaşam boyu devam eden bir süreç veya varılan bir sonuç olarak tanımlanmıştır.

Bu farklı kavramsal tanımlamalar, ölçme değerlendirme noktasındaki çeşitli teorik açıklama, operasyonel tanımlamalar ve ölçme araçlarına sebep olduğundan dolayı psikolojik dayanıklılık, literatürde bir tartışma niteliği taşımaktadır. Bu noktada, psikolojik dayanıklılıkla alanında yapılan çalışmalar birbirinde farklı kavramsal ve ölçütlere sahip olduğundan dolayı araştırmalar farklı teorik çerçeveye, doğruluk ve geçerlilik noktasında farklı yapılara sahiptir (Fletcher ve Sarkar, 2013). Bu nedenle gerek dayanıklılık ile ilgili tanımlamalar gerekse dayanıklılığın nasıl kavramsallaşması ve teorik olarak ele alınması literatürde fikir ayrılığına sebebiyet vermektedir.

Psikolojik dayanıklılık ile ilgili Rutter (2006), psikolojik dayanıklılığı; ciddi ve risk teşkil eden deneyimlere karşın nispeten daha pozitif psikolojik sonucun birleşimiyle ilişkilendirilen bir konsept olarak tanımlamıştır. Bu tanım dahilinde; dayanıklılık, sonucu olduğu ciddi deneyimlerle etkileşim halinde olan nispeten “pozitif psikolojik çıktı” olarak belirtilen interaktif bir kavramdır. Bu noktada dayanıklılığın; sosyal beceri veya pozitif mental sağlıktan daha fazlası olduğunun vurgulayarak, deneyimin getirdiği riske karşın bir beceri olabileceğini belirtmiştir. Süreç içinde çalışmalarıyla dayanıklılık kavramını geliştiren Rutter (2013); dayanıklılığı, bazı bireylerin ciddi stresör veya zorlukları deneyimledikten sonra, aynı deneyimden geçmiş bireylere kıyasla daha iyi bir sonlanıma

sahip olması şeklinde tanımlamıştır.

Garmezy (1991a), dayanıklılığı stresli bir olayın başlamasında karşı ilkel geri çekilme veya yetersizlik sonrası oluşabilecek uyumlu davranışı sürdürme ve toparlanma kabiliyeti olarak tanımlamıştır. Çocuklar üzerinden yaptığı bu tanımlama ile dayanıklılığın, strese karşı etkilenmeyen bir özellik kriteri olmadığını vurgulamıştır. Garmezy (1991b), dayanıklılığın ölçütü olarak bireyin stres altındayken müdahaleci duygusallığa karşı “işlevsellik yeterliliği” göstermesi gerektiğini belirtmiştir. Ayrıca, dayanıklılığı etkileyen koruyucu faktörler olduğunu belirterek bu faktörleri üç başlık altında ele almıştır; bireysel faktörler, ailevi faktörler ve sosyal-destek faktörleri olarak ele alınan bu üç koruyucu faktörün psikolojik dayanıklılığı etkilediği görüşünü savunmuştur.

Masten, Hubbard, Gest, Tellegen, Garmezy ve Ramirez’e göre (1999) dayanıklılık, bir süreç dahilinde oluşan ve kendi içinde gelişim gösterebilen dinamik bir olgudur. Bu bağlamda, dayanıklılık görüşü de zaman içerisinde çocuk gelişimi alanında yaptığı çalışmalarla dinamik bir şekilde oluşturmuştur. Masten’a (2011) göre dayanıklılık; bireyin stabilitesini, yaşanabilirliğini veya gelişimini tehdit eden önemli değişimlere karşı dayanmasını ve iyileşmesini sağlayan dinamik bir kapasitedir. Masten (2014), revize ettiği tanımında “dayanma” kelimesini kaldırarak “başarılı bir şekilde uyum sağlama-adapte olabilmek” kelimesini ekledi. Böylece Masten’in görüşüne göre dayanıklılık, rahatsız edici etkilere ve olası tehditlere karşı başarılı bir şekilde adapte olabilmeyi sağlayan dinamik bir sisteminin kapasitesi olarak tanımlandı. Ek olarak Masten, dayanıklılık görüşü dahilinde koruyucu faktörleri; bireysel, ailesel ve toplumsal olmak üzere üç düzeyde sıralamıştır. Ayrıca, çalışmalarında dayanıklılığa karşı risk faktörlerinin üzerine durmuştur.

Önceki çalışmalarda, dayanıklılığı değerlendirmek için bir dizi farklı tanımlama ve ölçüt aracı geliştirilmiş olmasına rağmen, Smith, Dalen, Wiggins, Tooley, Christopher ve Bernard (2008), “resilience” kelimesinin zaman içindeki anlam değişikliklerine ve evrimine dikkat çekerek orijinal kökenini ve en temel anlamını incelemeyi amaçlamıştır. Bu bağlamda, dayanıklılıkla ilgili literatür değerlendirilerek kelimenin temel anlamına uygun bir ölçek geliştirmek hedeflenmiştir. Bu aşamada Smith ve diğerleri (2008), Agnes (2005) tarafından incelendiği şekilde dayanıklılık kelimesinin kökenine odaklanmıştır. Agnes (2005), İngilizce’deki “resilience” kelimesinin “resile” kelimesinden türediği ve “geri zıplamak, geri çekilmek” anlamına geldiğini belirtmiştir. Bu bağlamda, “resilience” kelimesinin zamanla stresten hızla geri dönebilme veya stresten çıkabilme kabiliyeti şeklinde bireylerin stres ve hastalıktan kendini toparlama süreçleriyle ilişkilendirilen bir özellik olarak anlam kazandığı belirtilmiştir. Bu temel fikirden yola çıkarak araştırmacılar,

psikolojik dayanıklılığı en yalın haliyle stresten kendini toparlama ve geri iyileşme becerisi olarak temellendirmiştir ve bu tanıma uygun, yalın tek faktör yapılı bir ölçme aracı geliştirerek karşı bu teorik yaklaşımı literatüre kazandırmıştır. (Smith ve diğerleri, 2008).

2.2. Karanlık Üçlü Kişilik Özellikleri

Karanlık, ışıktan yoksun; aydınlığın olmadığı anlamına gelen bir sözcük olmasının yanı sıra olumsuz, itici, tehlikeli, kötücül olarak görülen insanları tanımlamak için de kullanılan bir metafor haline gelmiştir (Türk Dil Kurumu, t.y.). Işığın varlığını tanımlamak için kullanılan aydınlığa tamamen karşıt olan karanlık, yüzyıllar boyunca; mitolojilere, ideolojilere, teolojiye, sanata, insanlara konu olarak aydınlık ve karanlık, iyi-kötü, çatışması içerisinde işlenmiş olup günümüzde de bu anlamsal varlığını sürdürmektedir.

Literatüre bakıldığında, farklı köken ve kaynakları olan ayırık literatürlerce incelenen narsisizm, makyavelizm ve psikopati; Kowalski'nin (2001) sosyal olarak itici, olumsuz olan kişilik özelliklerinin yer aldığı çalışmasında ampirik olarak dikkat çekmiştir. Bu noktada ortak paydada özellikler sergilemesine istinaden Paulhus ve Williams (2002); benzer agresif, manipülatif ve negatif psikososyal eylemlere sebebiyet veren narsisizm, makyavelizm ve psikopati özelliklerini; “karanlık üçlü”, *dark triad*, altında tanımlamış, literatüre gerek kuramsal gerekse de ölçütsel olarak katkı sağlamıştır. Karanlık üçlü kavramı kapsamında yer alan narsisizm ve psikopati kişilik boyutları, daha çok kişilik bozukluğu alanı altında incelenmesine karşın; Paulhus ve Williams (2002) tarafından belirtilen bu özellikler subklinik olan, patolojik bozukluktan ziyade klinik düzeyde olmayan kişilik özellikleri olarak tanımlanmıştır.

2.2.1. Narsisizm

Narsisizm terimi, köken bakımından incelendiğinde, kaynağı Yunan mitolojisine uzanmaktadır. Yüzyıllardır süregelen bir mit olmasına rağmen, Narcissus'un hikâyesi, en yaygın olarak Ovidius'un öyküleştirilmiş versiyonuyla tanınır hale gelmiştir. Bu noktada, Narsisizm kavramının yolculuğu, MÖ 23 ile MS 17 arasından yaşayan Romalı şair Publius Ovidius Naso (Ovide) tarafından kaleme alınan *Metamorphoses*, *Dönüşümler*, adlı eserinde Narcissus karakterinin mitolojiye dayalı hikâyesi ile başlamıştır. Efsaneye göre oldukça yakışıklı ve kibirli bir erkek olan Narcissus, berrak bir su kaynağına yaklaştığında, suda yüzünün yansımalarını görüp kendine âşık olmuştur. Kendi yüz hatlarına ve güzel görüntüsüne hayran kalan Narcissus, âşık olduğu görüntüsünü elde edemeyeceği için suda kendi yansımalarını sürekli izler hale gelmiştir. Ölümünden sonra Narcissus, bir çiçek olarak

su kaynağı üzerinde yeniden doğmuştur (Naso, 2019). Narcissus'un yeniden doğduğuna inanılan ve onun ismini alan çiçek aslında nergistir. Yunan mitolojisinde narcissus yani nergis çiçeği, karanlığın efendisi olarak bilinen Yeraltı ve Ölümün Tanrısı Hades'in sembolü olarak özdeşleştirilmiştir. Günümüzde tıpkı Narcissus gibi hikâyesinden kaynağını alan narsisizm, semboller üzerinden karanlıkla ilişkilendirilerek günümüzde de Karanlık Üçlü Kişilik özelliklerinin biri olarak sayılmaktadır.

Havelock Ellis (1898), oto-erotizm üzerine yayınladığı bir çalışmada kişinin kendi bedenine sanki başkasının bedeniymiş gibi duyduğu cinsel çekimi ve hazzı; Narcissus'un hikâyesi üzerinden işlemiştir. Bu sayede, bu miti psikolojik bir durumla ilişkilendirmiş ve karakterin profilini ilk olarak psikoloji literatürüne kazandırmıştır. Bu noktada Ellis'in oto-erotizm ile ilgili çalışmasına yorum yapan Năcke yayınladığı çalışmasında, hikâyenin oto-erotizm ile ilişkilendirilmesi üzerine ilk olarak "narcissmus" kelimesini kullanmıştır (Năcke, 1899, aktaran, Akhtar, 1982). "Narcissistic" terimini ilk defa Sigmund Freud tarafından çalışmasında yer verilmesi, sonrasında Otto Rank tarafından narsisizm üzerine ilk psikanalitik makale yazılması, Wălder tarafından narsisizmin ilk olarak kişilik perspektifinden tanımlanması ile narsisizm psikoloji literatürüne kazandırılmış ve üzerinde çalışılmaya başlanan önemli bir konu haline gelmiştir (Freud, 1905; Wălder, 1925; Rank, 1911, aktaran, Akhtar, 1982).

Wălder (1925), "narcissistic personality", *narsistik kişilik*, kavramını ortaya koyarak bir dizi kişilik özelliği tanımlamış ve bu özelliklerle karakterize olan bireyleri detaylı olarak çalışmasında ele almıştır. Narsistik kişilikler, dış gerçekliğe yeterli adaptasyonunu sürdürürken kendine yüksek derecede saygı duyma, empati eksikliği ve başkalarıyla ilgilenme eksikliği konusunda yoğun meşguliyyete sahiptir. Özellikle cinsellik konusunda empati eksikliği daha çok belirgin olan bu kişiliğin, fiziksel zevk odaklı oldukları belirtilmiştir. Bu noktada Wălder (1925), karakterize edilen bireylerde "narsistik süpergonun" ayırt edici olduğunu vurgulamıştır. Narsistik kişiliğin ahlakı, eylemlerin ve normların sonuçlarına odaklanır; sonuçların aşağılayıcı olması veya benlik imajına zarar verip vermemesine göre değerlendirme yapar. Süperegosu; kendisinin çoğunlukla üstün, özel veya ayrıcalıklı olduğunu düşüneceği şekilde yapılanmıştır. Wălder (1925), bu ahlakı ve altyapısındaki düşünce biçimini, zihinsel süreç açısından "narcissistic mode of thought", *narsistik düşünce tarzı*, olarak kaydeder.

Kernberg, narsistik kişilik yapılanmasıyla ilgili özellikle yaptığı belirgin davranış özelliklerini ve klinik gözlemlerini tanımlama noktasında literatüre önemli katkılarda bulunmuştur. Yayınladığı çalışmalarında; hastalardaki aşırı kendine dönüklük, yoğun

hırslar; Ernest Jones tarafından isimlendirilen “God complex” (Jones, 1951), *Tanrı kompleksi*, gibi grandiyöz karakteristik belirtiler, büyüklenme, beğenilmeye ve takdir edilmeye bağımlılık, sürekli görkem, güç ve güzellik arayışı içerisinde olma gibi davranışları gözlemlemiştir (Kernberg, 1967; Kernberg, 1970). Kernberg, hastalarının bu davranışlarını, patolojik iç dünyasındaki yapılanma ile ilişkilendirmiş ve sevme kapasitesinin eksikliği, empati yoksunluğu, kronik can sıkıntısı ve boşluk hissi olduğunu kaydetmiştir. Narsisist kişilik yapılanmasına sahip bireylerin, insan ilişkileri üzerinden ihtiyaçlarını gidermek için başkalarını sömürme ve kullanma eğiliminde oldukları da gözlemlenmiştir. Narsisistik kişilik yapılanmasına sahip bireylerde kronik yoğun kıskançlık; bu kıskançlığa karşı savunma, değersizleştirme, kontrol etme ve çekilme gibi davranışları olduğunu belirtmiştir. Aynı zamanda, bu bireylerin rastgele cinsel ilişkiye ve madde bağımlılığına yatkın olduğunu; beğeni kazanmak adına değerlerini değiştirmeye hazır oldukları belirtilmiştir (Kernberg, 1967; Kernberg, 1970).

Kohut, narsisistik kişilik alanında önemli katkılar sunan bir diğer araştırmacıdır ve bu konudaki yaklaşımı Kernberg'e göre farklılık içermektedir. Hastalarındaki gözlemlerine dayanarak Kohut; hastalarının gerçekçi olmayan büyüklük planları, abartılı öz saygı, dikkat çekme talebi, bazı bireyleri uygunsuzca idealize etmenin yanı sıra benlikteki kusur algısı ve bunun getirdiği kırılabilirlik gibi özellikleri olduğunu belirtmiştir (Kohut; 1966; Kohut, 1968; Kohut, 2004; Kohut, 2020). Kohut, çalışmalarında günlük yaşamda hastalarının sosyal, cinsel ve iş hayatlarında yaygın deneyimlediği zorlukları vurgulamıştır (Kohut; 1966; Kohut, 1968). Bu zorluklar arasında ilişki kurma ve sürdürme problemleri, cinsel isteksizlik veya sapkın fanteziler, iş hayatında kendini ifade etme ve etkili çalışmada güçlük, mizah ve empati eksikliği, utanç, ayrıca patolojik yalan söyleme gibi durumlar yer almaktadır. Kohut ve Kernberg narsisistik kişiliklerin, büyüklenmeci karakteristiği konusunda ortak kanaatteyken (Akhtar, 1982); Kohut narsistik kişiliğin daha kırılabilir formuna dikkat çekerken Kernberg grandiyöz yönünü vurguladığı görülmektedir.

Narsisizm konusu ele alındığında klinik alanda genel olarak narsisistik kişilik bozukluğu akla gelmektedir. Narsisistik (Özsever) Kişilik Bozukluğu, Amerikan Psikiyatri Birliği (APA) tarafından yayınlanan Mental Bozuklukların Tanısal ve İstatistiksel El Kitabı olan kısaca DSM-V tarafından belirli tanı kriterleri doğrultusunda tanımlanan bir ruhsal bozukluktur. Bu tanı kriterleri incelendiğinde; büyüklenmeci, sınırsız niteliğe (güç, başarı, zeka, güzellik) sahip olma düşlemleriyle meşgul olma, eşsiz ve özel olduğuna inanma ve özel insanlarla iletişim kurma ihtiyacı, hayran olunma ve övgü alma isteği, haklılık duygusu, kendi amaçları doğrultusunda insanları kullanma, empati eksikliği, başkalarını kıskanma

veya kıskanıldığına dair inanç, kibirli ve saygısız davranışlar sergiler. Belirtilen dokuz belirtiden en az beş veya daha fazlasına erken erişkinlikten süregelerek sahip olma, yaygın grandiyöz davranışa veya fanteziye sahip olma, beğenilme ihtiyacı ve empati eksikliği ile görülen yaygın bir örüntüdür (APA, 2014).

Subklinik ve Klinik Narsisizm

Karanlık kişilik özellikleri bağlamında incelendiğinde narsisizm, DSM V’de tanımlanmış narsisistik kişilik bozukluğunun belirti ve bulgularından daha hafif seyreden ve günlük yaşamda bozukluğun belirtilerine kıyasla daha az işlevsizliğe sebep olmak üzere; büyülenmeci, hakimiyet kurmaya çalışan, bireyin kendini üstün olarak gördüğü ve yansıttığı bir klinik altı kişilik özelliğidir (Paulhus ve Williams, 2002). Raskin ve Hall (1979), DSM kılavuzunca tanımlanmış narsisistik kişilik bozukluğunun klinik altı, *subklinik*, narsisizm formu üzerinden çalışarak Narsisistik Kişilik Envanterini geliştirmeye çalışmıştır. Subklinik narsisizm, normal popülasyonda görülebilecek bir kişilik özelliği olarak alınarak; öz bildirim yoluyla değerlendirilebilmektedir (Jonason ve Webster, 2010; Jones ve Paulhus, 2014; Raskin ve Terry, 1988). Klinik narsisizm, DSM çerçevesince değerlendirilebilmesi için ilgili tanı ölçütleriyle teşhis edilmesi gerekmektedir ki bu fark subklinik ve klinik narsisizm bağlamında ayırt edici belirgin bir özelliktir. Subklinik narsisizm kişilik özelliği ile narsisistik kişilik bozukluğu arasındaki bir diğer temel fark, klinik altı narsisizmin bir kişilik özelliği bazında yaygın olarak popülasyonda görülmesi ve DMS-V tanı kriterlerini daha düşük olarak sergilemesidir (Özsoy ve Ardıç, 2017). Subklinik narsisizme göre narsisistik kişilik bozukluğu; klinik bağlamda daha ciddi, kalıcı ve geniş patolojik bir kişilik tablosudur. Kişilik bozukluğu, bireyin sosyal ilişkilerini ve işlevselliğini olumsuz etkilerken; subklinik narsisizm, bireyin günlük yaşamında bozukluğun belirtilerine kıyasla daha az sayıda davranış gösteren, kişinin günlük yaşamında daha az işlevsizliğe neden olur.

2.2.2. Makyavelizm

Makyavelizm terimi, kaynağını Rönesans dönemi yazarı, devlet adamı, politikacı ve düşünür olan Niccolò Machiavelli’den; atfettiği anlamını ise Machiavelli’nin 1513 yılında yazmış olduğu Hükümdar, *The Prince*, adlı eserinden almaktadır. 15. yüzyılın sonu 16. yüzyılın başlarında yaşamını sürdüren döneminin önemli insanlarından İtalyan Machiavelli (2003), Hükümdar adlı eserinde devlet yönetimi, siyaset ve ahlak dinamiklerini ele alarak, devlet yöneticilerine karşı önerilerini kaleme almıştır.

Günümüzde bir akım ve siyasi ideoloji olarak ele alınan makyavelizm, Machiavelli'nin eserinden yıllar sonra politika ve siyasi felsefe alanında ortaya çıkmıştır. Devletin en önemli unsur olduğunu ve devletin çıkarını gözetmek adına her şeyin özellikle ahlakın aracı olarak kullanabileceğini savunmuştur. Bu noktada, siyasi gücü elde edebilmek ve koruyabilmek için ahlaklı dahi olsa iktidar sahiplerinin, vicdansız insanlarla uğraşırken amacı doğrultusunda ahlaksız, acımasız ve aldatıcı yöntemlerini kullanma hakkı olduğunu ileri sürmektedir (O'Boyle, Forsyth, Banks ve Mcdaniel, 2012). Bu tutumu ile Machiavelli "kötülüğün öğretmeni" olarak görülerek siyasi çıkarlar adına "amaca ulaşan her yol mübahtır" benzetmesi gibi yapılan ahlaksızlığı öven ve meşrulaştıran tavrıyla eleştiri almıştır (Kesgin, 2015). Başarıya ulaşmak için amaca yönelik stratejik yaklaşımı Machiavelli'nin çizdiği profil ile benzer şekilde öne süren Sun Tzu, M.Ö. 500 yılında Savaş Sanatı eserinde verdiği tavsiyelerde ilgili yapıyı görmek mümkündür.

Makyavelizmin bir kişilik özelliği olarak incelenmesi ve psikoloji literatürüne kazandırılması, Christie ve Geis (1970) tarafından geliştirilen makyavelizm kişilik ölçek çalışmasına dayanmaktadır. Christie ve Geis (1970), Niccolò Machiavelli'nin Hükümdar adlı eserinde yer alan amacı uğruna ahlaksız, acımasız ve aldatıcı olabilecek; "amaca ulaşan her yol mübahtır" tutumu ve bakış açısının toplumun her kesiminde görülebilecek bir kişilik yapısı olduğunu savunmuştur. Bu kişilik özelliğinin adını *Makyavelizm* olarak isimlendirmiş ve bu düzeyi ölçmek adına günümüzde öncül olarak yaygın kullanılan *The Mach-IV* ölçeğini geliştirmiştir (Christie ve Geis, 1970).

Makyavelizm kişiliğinin tanımlanmasında çeşitli yaklaşım ve açıklamalar literatürde bulunsa da gerek ortak noktada gerekse karanlık üçlü kapsamında; makyavelizm, kişinin çıkarlarını diğerlerine göre üstün tutarak çıkarlarına ulaşmak adına aldatan, manipülasyon yoluyla bireyleri kullanan ve araçlaştıran bir kişilik yapısı ile ilişkilendirmiştir (Christie ve Geis, 1970; Paulhus ve Williams, 2002).

Çoğu araştırmacı, makyavelizm kişilik özelliğinin manipülasyon ve aldatma konusundaki becerilerine dikkat çeker. Geis ve Moon (1981) yaptığı çalışmada, makyavelizm düzeyi yüksek bireylerin, makyavelizm düzeyi düşük olan bireylere kıyasla söyledikleri yalanların daha çok inanıldığını saptamışlardır. Makyavelizm düzeyi arttıkça, kişinin kendi yalanını diğer insanlara inandırma düzeyinin yapılan çalışma neticesinde makyavelizm düzeyi düşük bireylere göre daha inandırıcı olduğu saptanmıştır. Bu noktada, makyavelizm özelliğinin, aldatma becerileri ile ilişkisi ortaya koyarak araştırmadan yıllar sonra ortaya çıkacak karanlık üçlünün ortak noktası olan manipülatif, aldatma ve psikososyal eylemlere sebep verme konusunda makyavelizm kişiliğinin oldukça yatkın olduğunu

sunmuştur. Yıllar sonra karanlık üçlü kapsamında; Paulhus (2014), makyavelist bireylerin insanları kandırmada son derece başarılı olduklarını vurgular ve onların usta manipülatörler olduğunu belirtir. Mağdurların kandırıldıklarının farkına çok geç vardıklarına dikkat çeker.

Jones ve Paulhus (2012), Machiavelli ve Sun Tzu'nun tavsiyeleri üzerinden çizdikleri profilden esinlenerek bu makyavelist profillerin karakteristik özelliklerine değinmiştir. Bu özellikler arasında dürtü kontrolü, itibarı koruma, ittifak oluşturma, adaptasyon yeteneği, uzun vadeli stratejileri dikkatlice planlama yeteneği, manipülatif ve aldatıcı taktikleri başarıyla uygulama becerisi bulunmaktadır. İlgili profile sahip bireyler, kriminal davranışları ve zor kullanımını genellikle büyük ödüller elde etmek için gerçekleştirebilir ki bu tip antisosyal davranışlar daha çok beyaz yakalılar tarafından finansal dolandırıcılık şeklinde görülebilir. Bu özellik, makyavelizm ile psikopatiyi ayıran önemli karakteristiklerden biridir.

2.2.3. Psikopati

Psikopati terimi incelendiğinde kelime kökeninin Yunanca'ya dayandığı görülmektedir. Psychopaty, *psikopati*, ruh anlamına gelen “psyche” ve acı duygusu anlamına gelen “pathos” kelimelerinden birleşerek türemiş bir sözcük olup “acı çeken ruh” anlamına gelir. 19. yüzyılın ortalarına doğru ilk kez ortaya çıkan “psychopathic” terimi; zamanında psikolojik problemleri, karmaşık duygu ve düşünceleri genellemek için kullanılmakla beraber delilikle ilişkilendirilen kişilik bozukluğu gibi birleşik durumları da tanımlamak için kullanıldığı görülmektedir (Horley, 2014). Bu alanda Rotenberg ve Diamond (1971), psikopatiyle alakalı İncil'in gönderildiği erken dönem yazıtlarını araştırmak üzerine çalışma yürütmüştür. Bu çalışma kapsamında Eski Ahit'de yazılmış, ebeveynlerine karşı çıkan, sarhoş ve antisosyal davranışlar sergileyen, “stubborn and rebellious son”, *inatçı ve asi oğul*, benzetmesi yapılan profile sahip genç erkeklerin, psikopatinin bir örneği olduğu belirtilmiştir.

Psikopati alanında öncü çalışmalarıyla tanınan ve günümüze uzanan modern psikopati anlayışına katkı sağlayan araştırmacı Herley Cleckley'dir. Cleckley (1941), ilk yayımladığı “The Mask of Sanity”, *Akıl Sağlığının Maskesi*, adlı kitabında, psikopatiyi “psychopathic personality”, *psikopatik kişilik*, başlığı altında işleyerek arketipleştirmiş ve klinik çerçevede dokuz vaka çalışması üzerinden incelemiştir. Cleckley, psikopati kişiliği biyolojik oluşumu bilinmeyen ciddi bir bozukluk olduğunu düşünmüştür. Önceki dönemlerde farklı açılardan ele alınan psikopatinin, yaygın ve karakteristik özelliklerini sıralayarak tanımlamış; bozukluğu anlamlandırmak adına daha anlaşılır hala getirmeyi amaçlamıştır ki günümüzde

bu tanımlama nispeten geçerliliğini korumaktadır (Horley, 2014).

Cleckley (1976), psikopatları, özgün dürtüsel ve tutarsız davranışları ile karakterize ederek tanımlamıştır. Uyumsuz davranışları kendilerini sabote edebilecek kadar disorganize bir görüntü içerisinde dirler. Psikopatik kişilikler, yalan söylemeler de aldatici davranışlarını planlama ve koordine etmede başarısız oldukları için amaca ulaşma veya fayda sağlama konusunda zorlanırlar. Dürtü kontrolü eksikliğinden dolayı itibarlarıyla ilgilenmedikleri izlenimi vermektedirler ki kolayca öfkelenme, düşünmeden hareket eden atılgan bir profil çizerler. Zorbalık, şiddet, sorumsuzluk ve tutarsızlık içeren pek çok uygunsuz davranış görülmektedir. Psikopati düzeyi yüksek bireylerin, uzun vadeli plan yapmadıklarını; kısa zamanlı küçük faydalar kazanmak için büyük riskleri aldıkları gözlemlenmektedir. Cleckley (1976), psikopatların stratejilerinde katı yapısına dikkat çekerek, onların hatalarından ders çıkararak kendilerini geliştirmediklerini vurgular ki bu özellik onların pişmanlık duymamasını açıklar nitelikte olduğunu düşünmektedir. Her ne kadar Cleckley, bu tanımlamaları psikopatlar için somutlaştırmış olsa da umursamaz, dürtüsel ve çabuk öfkelenen karakteristik özellikler klinik altı psikopati özelliği için de geçerlidir (Williams, Paulhus ve Hare, 2007).

Psikopati konusunun psikoloji ve özellikle adli psikoloji literatüründe çalışılması ve kavramsal tartışılmasının yanı sıra; Amerikan Psikiyatri Birliği, Mental Bozukluklarının Tanısal ve İstatistik El Kitabı serisi olan kısaca DSM aracılığıyla psikopatik kişiliği kabul ederek psikopati kişilik kapsamında tanı kriterlerini genişletmiştir. Önceleri sosyopati başlığında ele alınan fakat özünde psikopati alanındaki kriterlere sahip kişilik, sonradan sosyopatinin alt türleri de eklenerek antisosyal kişilik bozukluğu başlığında ele alınmıştır (Horley, 2014). Mental Bozuklukların Tanısal ve İstatistiksel El Kitabı olan günümüzdeki son baskı DSM-V tarafından Antisosyal Kişilik Bozukluğu'nun tanı kriterleri incelendiğinde; sürekli olarak kanundışı ve toplum dışı eylemlerde bulunma, dolandırıcılık, dürtüsellik, sinirlilik ve agresiflik, kendinin veya başkasının güvenliğine karşı umursamazlık, sürekli sorumsuzluk, pişmanlık duymama görülmektedir. Belirtilen yedi belirtiden en az üçü veya daha fazlasına 15 yaşından itibaren süregelerek sahip olma ile görülen yaygın bir örüntüdür (APA, 2014).

DSM-V'deki ilgili bozukluğun psikopati, sosyopati ve antisosyal davranış alanlarının genişletildiği bir tanı kümesi olmasına karşın antisosyal kişilik bozukluğu, psikopati ile oldukça karıştırılmaktadır. Psikopati alanında önemli çalışmaları olan Cleckley ve Hare gibi araştırmacıların belirttiği gibi psikopati kişiliklerin yasa dışı aktivitelere ve suça karışması

olası olsa dahi bu kişilik özelliğinin antisosyal kişilik bozukluğunda olduğu gibi suç işleme zorunlu kritere sahip olmadığını vurgulamıştır. Hare'nin (1993) hükümlü suçlular üzerinde yapmış olduğu çalışma sonucu, örneklemin yüzde yetmiş beşten fazlası antisosyal kişilik bozukluğuna sahip olmasına karşın hükümlülerin yüzde yirmi beşten azının psikopat kişiliğe sahip olduğunu ortaya koyan çalışmasıyla antisosyal kişilik bozukluğu ve psikopati ayrımı desteklenmiştir.

Karanlık üçlü kişilik özellikleri bağlamında alınan ele alınan psikopati, subklinik formda incelenmektedir. Subklinik psikopati, klinik alandaki kişilik bozukluğuna ya da antisosyal kişilik bozukluğuna kıyasla belirti ve bulguları işlevselliğini aksatmadığı düzeyde, toplumda daha hafif seyreden ve klinik vakadan ziyade normal popülasyon bazında kişilik düzeyi olarak ele alınan bir özelliktir (Gustafson ve Ritzer, 1995). Bu noktada, subklinik psikopatide de yüksek dürtüsellik, düşük empati ve düşük kaygı düzeyine sahip (Paulhus ve Williams, 2002); duygusal yoksunluk, dürtüsellik, manipülasyon ve suç işleme eğilimi (Paulhus, 2014) gibi belirleyici özellikler karakteristik olarak vurgulanır. Subklinik psikopati, bireylerin öz bildirim yoluyla ölçülür. Hare (1991) tarafından geliştirilen ve Hare (2003) tarafından revize edilen psikopati için “altın standart” olarak kabul edilen Psychopathy Check List (PCL), *Hare Psikopati Kontrol Listesi*, bazında modellenen ve farklı revizyonlara sahip Self-Report Psychopathy (SRP-III), *Öz bildirim Psikopati Ölçeği*, ile ölçülmektedir.

2.3. Aydınlik Üçlü Kişilik Özellikleri

Karanlığın olduğu yerde aydınlık da olmalı düşüncesi ile yola çıkan Kaufman, Yaden, Hyde ve Tsukayama (2019), kişiliğin karanlık yönlerine karşın aydınlık yönlerini belirlemek amacıyla yürüttüğü çalışma ile aydınlık üçlü kişilik özelliklerini, *light triad*, geliştirmiştir.

Aydınlık üçlü kişilik özellikleri, etik ve ahlak dışı negatif psikososyal inanç ve davranışlar ile sonuçlanan sadizm, kincilik, makyavelizm, narsisizm ve psikopati gibi özellikler arasından “core of darkness” (karanlığın çekirdeği), “dirty dozen” (kirli düzine) ve ya “heart of darkness” (karanlığın kalbi) başlıklarıyla da tanınan; en yaygın çalışılan karanlık üçlü kişilik, *dark triad*, özelliklerine karşın olarak belirlenmiş güncel bir çalışma niteliğine sahip kişilik özellikleridir (Jonason ve Webster, 2010; Jones ve Figueredo, 2013; Kaufman ve ark., 2019; Marcus, Preszler ve Zeigler-Hill, 2018; Paulhus ve William, 2002).

Kaufman ve ark. (2019), literatürde karanlık üçlü özellikler, *dark triad*, üzerine giderek artan çalışmalar ile kişiliğin karanlık yönleri üzerine yoğunlaşan literatüre kıyasla aydınlık yönleri üzerine az çalışma bulunduğuna dikkat çekmiştir. Bu çıkış noktası ile

aydınlık üçlü kişilik özelliklerini geliştirme bağlamında, insan doğasının karşıt profillerinin karşılaştırılması, kişiliğin karanlık ve aydınlık taraflarının psikososyal ve hayatla özdeşleşen anlamda yarar ve zararlarının belirlenmesine yönelik bir amaç taşıdığını belirtmiştir. Karanlık üçlü; makyavelizm, narsisizm ve psikopati, özelliklerine karşın geliştirilen aydınlık üçlü terminolojisi altında; hümanizm, insanlığa inanç ve kantçılık olmak üzere üç alt kişilik özelliği bulunmaktadır.

İnsancılık (hümanizm), bir bireyi değerli ve itibarlı olarak görme yaklaşımıyla ilişkili bir özelliktir. İnsancılık, Antik Yunan'dan Rönesans dönemine ve oradan günümüze uzanan geniş tarihsel bir geçmişe sahip alandan türetilmiş kişilik özelliğidir. Hümanizm; düşünce sistemi, felsefi bir görüş, dönemsel bir akım ve yaklaşım olarak pek çok alanda varlığını gösteren çok yönlü bir alandır (Kadıoğlu, 2011). İnsancılığın kökeninde insanın, insan olmasından dolayı koşulsuz değerini, özgürlüğünü, ahlakını ve potansiyeli önemseyen; değer verme yaklaşımını baz almakta ve birçok alanda bu öğreti ile etkileşime girmektedir. Aydınlık üçlü kapsamında, insana hayranlık duyma, onu değerli görme, takdir etme ve ilgilenme özelliğiyle ilişkilidir.

İnsanlığa inanç ise insanlığın temel iyiliğine duyulan inancı gösteren bir kişilik özelliğidir. Bu kişilik özelliği, insanın doğasının temelde pozitif ve iyi olduğu görüşüne sahip bir perspektife dayandırıldığı düşünülmektedir (Dursun, 2023). Bu konuda, filozof Preston-Reodder (2013), insanlığa inanç kavramını; insanları başlıca güvenilir ve ahlaklı olarak yargılama, alelacele sert bir şekilde yargılamama ve insanlardaki iyiliğe odaklanma hassasiyet eğilimi şeklinde açıklanmıştır. Aydınlık üçlü kapsamında, insanlara dair daha optimist yaklaşmak, olumlu taraflarını görmek, adil tutum ve affedici tutumla ilişkilendirilen bir özelliktir.

Kantçılık ise insanları bir amaç uğruna aracı görerek yaklaşmak ve davranmaktan ziyade, insanlara yaklaşmanın amaç olduğuna yönelik eğilimi barındıran bir kişilik özelliğini anlamlandırmaktadır (Kaufman ve ark., 2019). Kantçılık, ismini aldığı Immanuel Kant'a dayanmaktadır. Ahlak felsefesi alanında doktrini olan Kant, ahlakı; insanın doğasında barınan, en iyi olana ve Tanrı'ya ulaşma yolundaki doğuştan gelen yatkınlık olarak görmüş ve özgür irade ile aksiyona dökülmesinin en değerli olacağını belirtmiştir (Hill, 2017; Leary, 1982). Bu noktada kantçılık kişilik özelliğinin, makyavelizme karşıt olduğu görülebilmektedir. Kantçılık, materyalist tutumdan çok özgünlüğe ve dürüstlüğe öncelik veren; çıkar olmadan insanlarla etkileşimde olan bir yapıyla ilişkilendirilmiştir.

Aydınlık üçlü kişilik özelliklerinin belirlenmesi ve ölçeğinin test edilmesi süresince elde edilen bulgulara göre; aydınlık üçlü kişilik, karanlık üçlü kişilik ile oldukça karşıt

ilişkide olsa da araştırmacılar her bireyde aydınlık ve karanlık yönlerin olduğunu, düzeysel farklılıkların bulunabileceğini belirtmiştir (Kaufman ve ark., 2019). Bu noktada, aydınlık ve karanlık yönlerin farklı psikolojik etmenlere dayanan özellikler olduğuna dikkat çekilmiştir. Karanlık özelliklere karşın; geliştirilen aydınlık üçlünün daha yardımsever, insanlara karşı daha hoşgörölü, önemseyici ve pozitif bir yaklaşıma sahip temsili bir profil ve kişilik yapısı resmedilmiştir. Bu noktada profil olarak ele alındığında karanlık üçlünün tam zıttı bir yapı olmasının da önlendiği görölmektedir (Dursun, 2023). Aynı zamanda, aydınlık üçlü alt kişilikler incelendiğinde, pozitif psikolojiyle harmanlanmış daha felsefi bir perspektiften bakılan ve yapılandırılan özellikler olduğu görölmektedir.

BÖLÜM 3

YÖNTEM

Araştırmanın yöntem bölümünde; araştırmanın modeli, verilerin analizi, katılımcılar ve veri toplama araçları ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli ve Verilerin Analizi

Bu araştırma, karanlık üçlü ve aydınlık üçlü kişilik özelliklerinin psikolojik dayanıklılıkla ilişkisi incelemek üzere nicel araştırma desenlerinden ilişkisel tarama modeli çerçevesinde hazırlanmış bir çalışmadır. İlişkisel tarama modeli, iki ya da daha fazla değişken arasındaki olası değişimi analiz etmeyi amaçlayan yaklaşıma denir. İlişkisel tarama modelinde, değişkenlerin birlikte değişip değişmediği incelenmektedir; olası bir değişimin varlığında ise değişimin derecesini saptanmaya çalışılmaktadır (Karasar, 2011).

Verilerin düzenlenmesi ve analizinde IBM SPSS Statistics 26.0 uygulaması kullanılmıştır. Katılımcıların demografik bilgilerini analiz etmek amacıyla Bağımsız Örneklem T-Testi ve Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Katılımcıların psikolojik dayanıklılık, karanlık üçlü kişilik özellikleri ve aydınlık üçlü kişilik özellikleri düzeylerinin cinsiyete ve medeni duruma göre farkını ortaya koymak için Bağımsız Örneklem T-Testi yapılmış olup ilgili değişken düzeylerinin gelir düzeyine ve eğitim düzeyine göre farkını ortaya koymak için ise Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) yapılmıştır. Psikolojik dayanıklılık, karanlık üçlü kişilik özellikleri ve aydınlık üçlü kişilik özellikleri arasında ilişkinin incelenmesinde Pearson Korelasyon Analizi uygulanmış olup, karanlık üçlü ve aydınlık üçlü kişilik özelliklerinin psikolojik dayanıklılığa etkisini incelemek adına Çoklu Regresyon Analizi uygulanmıştır.

3.2. Katılımcılar

Araştırma yetişkin bireyler üzerine olduğu için araştırmanın evreni 18 yaş üstü katılımcılardan oluşmaktadır. Araştırmanın örneklem grubu ise uygun (kolaylı) örnekleme yöntemi tekniğiyle İstanbul çevresi 18 yaş üstü 463 gönüllü katılımcı ile oluşturulmuştur.

Tablo 1. Katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin frekans ve yüzdelik değerleri

Değişken	Kategori	n	%
Cinsiyet	Kadın	220	47,5
	Erkek	243	52,4
Medeni Durumu	Bekâr	205	44,3
	Evli	258	55,7
Eğitim Düzeyi	İlkokul ve Ortaokul	32	6,9
	Lise	104	22,5
	Lisans	257	55,5
	Yüksek Lisans ve Üstü	70	15,1
Gelir Düzeyi	Düşük	86	18,6
	Orta	340	73,4
	Yüksek	37	8
Psikiyatrik Tanı	Evet	39	8,4
	Hayır	424	91,6

Tablo 1’ de araştırmada yer alan katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin frekans ve yüzdelik değerlerine yer verilmiştir. Tablo 1’deki bilgilere istinaden, bu araştırmaya 220 kadın (%47,5) ve 243 erkek (%52,4) olmak üzere toplam 463 kişi katılmıştır. Katılımcıların medeni durumu incelendiğinde 205 bekâr (%44,3) ve 258 evli (%55,7); eğitim düzeyi incelendiğinde 32 ilkokul ve ortaokul mezunu (%6,9), 104 lise mezunu (%22,5), 257 lisans mezunu (%55,5), 70 yüksek lisans ve üstü program mezunu (%15,1) olduğu görülmektedir. Katılımcıların gelir düzeyi incelendiğinde; 86 düşük (%18,6), 340 orta (%73,4) ve 37 yüksek (%8) olduğu görülmektedir. Katılımcıların mevcut psikiyatrik tanı dağılımı incelendiğinde; 39 katılımcının (%8,4) tanı aldığı; 424 katılımcının (%91,6) mevcut psikiyatrik tanısı bulunmadığı görülmektedir.

Tablo 2. Katılımcıların yaşlarına ilişkin betimleyici istatistikler

	n	Min	Maks	$\bar{X}$	ss
Yaş	463	18	75	38,58	13,20

Araştırma örneklemini, 18-75 yaş aralığındaki katılımcılardan oluşmakta olup katılımcıların yaş ortalaması 38,58'dir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırma kapsamında, Demografik Bilgi Formu, Kısa Psikolojik Sağlık Ölçeği, Kısaltılmış Karanlık Üçlü Ölçeği ve Aydınlik Üçlü Ölçeği sunulmuştur.

3.3.1. Demografik Bilgi Formu

Demografik Bilgi Formu; katılımcıların cinsiyeti, yaşı, medeni durumu, eğitim düzeyi, gelir düzeyi ve psikiyatrik tanı geçmişine ait sosyo-demografik özellikleriyle ilişkili; kimlik bilgisi içermeyen soruların yer aldığı formdur.

3.3.2. Kısa Psikolojik Sağlık Ölçeği

Smith, Dalen, Wiggins, Tooley, Christopher ve Bernard (2008) tarafından bireylerin psikolojik dayanıklılık düzeyini ölçmek amacıyla geliştirilmiş, Doğan (2015) tarafından Türkçe'ye uyarlama ve adaptasyon çalışması yapılmıştır. Kısa Psikolojik Sağlık Ölçeği, tek faktörlü yapısıyla 6 maddeden oluşmaktadır. Ölçek 5'li likert tipi (1- Hiç uygun değil, 5- Tamamen uygun) şeklinde olup katılımcıların öz değerlendirmesine dayanarak ölçülmektedir. Ölçeğin toplam puanı psikolojik dayanıklılığın düzeyini göstermektedir. Ölçekten elde edilen yüksek puan, bireyin psikolojik dayanıklılığının yüksek olduğunu belirtmektedir. Ölçekten elde edilen yüksek puan, bireyin psikolojik dayanıklılığının yüksek olduğunu belirtmektedir. Ölçeğin yapı geçerliğini belirlemek amacıyla açılımlı faktör analizi yapılmıştır. Ölçek maddelerine ilişkin faktör yükleri 0,68 ile 0,91 arasındadır. Ölçeğin güvenilirliği incelendiğinde; iç tutarlık güvenilirlik katsayısı 0,80 ile 0,91 arasında, test tekrar test güvenilirlik katsayısı 0,62 ile 0,69 arasında bulunmuştur.

3.3.3. Kısaltılmış Karanlık Üçlü Kişilik Ölçeği

Jones ve Paulhus (2014) tarafından geliştirilen Kısa Karanlık Üçlü Kişilik Ölçeği; Özsoy, Rauthmann, Jonason ve Ardiç (2017) tarafından Türkçe geçerlilik ve güvenilirlik

çalışması yapılmıştır. Toplam 27 maddeden oluşan ölçek 5’li likert tipi (1- Kesinlikle Katılmıyorum, 5- Kesinlikle katılıyorum) şeklinde olup öz değerlendirme formunda ölçülmektedir. Narsisizm, makyavelizm ve psikopati olmak üzere 3 faktörden oluşmakta olup faktörlerin her biri dokuzar madde ile ölçülmektedir. Ölçeğin her bir faktörü, bir karanlık üçlü kişilik özelliğini vurgulamaktadır. Maddelerden elde edilen toplam puan, yüksek karanlık üçlü kişilik düzeyini göstermektedir. Toplam puanın artması, bireyin yüksek karanlık üçlü kişilik düzeyini belirtmekte olup faktör toplamları ile ilgili alt kişilik düzeyleri belirlenebilmektedir. Ölçeğe ait alt faktörlerin iç tutarlılık katsayısı Cronbach Alpha değeri; narsisizm için 0,79, makyavelizm için 0,70 ve psikopati için 0,79’dur.

3.3.4. Aydınlik Üçlü Ölçeği

Kaufman, Yaden, Hyde ve Tsukayama (2019) tarafından geliştirilmiş Aydınlik (Light) Üçlü Ölçeği, Pektaş ve Durmuş (2022) tarafından Türkçe’ye geçerlilik ve güvenilirlik çalışması ile adaptasyonu yapılmıştır. Aydınlik Üçlü Ölçeği, toplam 12 maddeden oluşmaktadır. İnsanlığa inanç, insancılık ve Kantçılık olmak üzere 3 faktörden oluşmakta olup faktörlerin her biri dörder madde ile ölçülmektedir. Ölçeğin her bir faktörü, bir aydınlık kişilik özelliğini belirtmektedir. Ölçek 5’li likert tipi (1- Hiç katılmıyorum, 5- Kesinlikle katılıyorum) şeklinde olup öz değerlendirme formunda ölçülmektedir. Maddelerden elde edilen toplam puan, yüksek aydınlık kişilik düzeyini göstermektedir. Toplam puanın artması, bireyin yüksek aydınlık üçlü kişilik düzeyini belirtmekte olup faktör toplamları ile alt kişilik düzeyleri belirlenebilmektedir. Pektaş ve Durmuş (2022) tarafından yapılan adaptasyon çalışması kapsamında doğrulayıcı faktör analizi uygulanmıştır. Model uyum iyilikleri; $\chi^2 = 151,54$, $\chi^2 / df = 2,97$, TLI = 0,95, CFI = 0,96, GFI=0,92, RMSEA = 0,072’dir. Faktör yükleri 0,50 ile 0,88 arasında değişmektedir. Toplam ölçeğin iç tutarlılık katsayısı cronbach alpha 0,83; alt faktörlerin iç tutarlılık kat sayısı ise insanlığa inanç için 0,71, insancılık için 0,71 ve kantçılık için 0,88 olarak bulunmuştur.

BÖLÜM 4

BULGULAR

4.1. Sosyo-demografik Özellikler Üzerine Yapılan Analizler

4.1.1. Cinsiyet

Psikolojik dayanıklılık, karanlık üçlü kişilik özellikleri ve aydınlık üçlü kişilik özellikleri düzeyinin, cinsiyete göre farklılığını ortaya koymak için bağımsız örneklem t-testi uygulanmıştır.

Tablo 3. Cinsiyete göre psikolojik dayanıklılık, karanlık üçlü kişilik özellikleri ve aydınlık üçlü kişilik özellikleri puanları arasında yapılan bağımsız örneklem t-testi sonuçları

Değişkenler	Cinsiyet	n	$\bar{x}$	ss	t	sd	p
Psikolojik Dayanıklılık	Kadın	220	18,02	4,87	-6,43	461	,000
	Erkek	243	20,72	4,19			
Karanlık Üçlü	Kadın	220	71,26	10,72	-4,13	460	,000
	Erkek	243	75,68	12,25			
Makyavelizm	Kadın	220	26,15	5,67	-3,74	461	,000
	Erkek	243	28,18	5,95			
Narsisizm	Kadın	220	25,96	4,93	-1,26	461	,208
	Erkek	243	26,54	4,95			
Psikopati	Kadın	220	19,15	4,34	-4,14	461	,000
	Erkek	243	20,95	5,00			
Aydınlık Üçlü	Kadın	220	44,81	6,26	1,13	461	,259
	Erkek	243	44,09	7,31			
İnsanlığa İnanç	Kadın	220	13,33	3,28	-,49	461	,622
	Erkek	243	13,47	3,08			
İnsancılık	Kadın	220	16,36	2,29	3,83	447	,000
	Erkek	243	15,41	3,04			
Kantçılık	Kadın	220	15,12	2,62	-,32	456	,749
	Erkek	243	15,20	3,23			

* $p < ,05$

Tablo 3’de görüldüğü üzere katılımcıların cinsiyetine göre psikolojik dayanıklılık puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek için yapılan Bağımsız Örneklem T-testi sonuçlarına göre, gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark tespit edilmiştir ($t_{(461)} = -6,43, p < ,01$). Sonuçlar değerlendirildiğinde, erkek katılımcıların psikolojik dayanıklılık puan ortalamasının (20,72, ss=4,19), kadın katılımcıların psikolojik dayanıklılık puan ortalamasına (18,02, ss=4,87) göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

Katılımcıların cinsiyetine göre karanlık üçlü puan ortalamaları arasında yapılan bağımsız örneklem t-testi sonucuna göre, gruplar arasında istatistiksel anlamlı bir fark

tespit edilmiştir ($t_{(460)} = -4,13, p < ,05$). Sonuçlar değerlendirildiğinde, erkek katılımcıların karanlık üçlü kişilik puan ortalamasının (75,68, ss=12,25), kadın katılımcıların karanlık üçlü kişilik puan ortalamasına (71,26, ss=10,72) göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

Katılımcıların cinsiyetine göre makyavelizm kişilik puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark tespit edilmiştir ($t_{(461)} = -3,74, p < ,01$). Sonuçlar değerlendirildiğinde, erkek katılımcıların makyavelizm kişilik puan ortalaması (28,18, ss=5,95), kadın katılımcıların makyavelizm kişilik puan ortalamasına (26,15, ss=5,67) göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

Cinsiyete göre katılımcıların narsisizm kişilik puan ortalamaları arasındaki farkı belirlemek için yapılan analiz sonucunda, gruplar arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir ($t_{(461)} = -1,26, p = ,21$). Bu sonuca göre erkek katılımcıların narsisizm kişilik puan ortalaması (26,54, ss=4,95), kadın katılımcıların narsisizm kişilik puan ortalamasına (25,96, ss=4,93) göre yüksek olmasına rağmen bu fark anlamlı değildir.

Katılımcıların cinsiyetine göre psikopati kişilik puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark tespit edilmiştir ($t_{(461)} = -4,14, p < ,01$). Sonuçlar değerlendirildiğinde, erkek katılımcıların psikopati kişilik puan ortalaması (20,95, ss=5), kadın katılımcıların psikopati kişilik puan ortalamasına (19,15, ss=4,34) göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

Bulgular incelendiğinde; katılımcıların cinsiyetine göre aydınlık üçlü kişilik puan ortalamaları arasında istatistiksel anlamlı bir fark bulunmamıştır ($t_{(461)} = 1,13, p = ,26$). Bu sonuca göre kadın katılımcıların aydınlık üçlü kişilik puan ortalaması (44,81, ss=6,26), erkek katılımcıların aydınlık kişilik puan ortalamasına (44,09, ss=7,31) göre kısmen yüksek olmasına rağmen bu fark anlamlı değildir.

Cinsiyete göre katılımcıların insanlığa inanç kişilik puan ortalamaları arasındaki farkı belirlemek için yapılan analiz sonucunda, gruplar arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir ($t_{(461)} = -,49, p = ,62$). Cinsiyete göre katılımcıların kantçılık kişilik puan ortalamaları arasındaki farkı belirlemek için yapılan bağımsız örneklem t-testi sonucunda gruplar arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir ($t_{(456)} = -,32, p = ,75$)

Katılımcıların insancılık kişilik puan ortalamaları cinsiyete bağlı farklılığını belirlemek için yapılan analiz sonucunda gruplar arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir ($t_{(447)} = 3,83, p < ,01$). Sonuçlar değerlendirildiğinde, kadın katılımcıların insancılık kişilik puan ortalamasının (16,36, ss=2,29), erkek katılımcıların insancılık kişilik puan ortalamasına (15,41, ss=3,04) göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

4.1.2. Medeni Durum

Psikolojik dayanıklılık, karanlık üçlü kişilik özellikleri ve aydınlık üçlü kişilik özellikleri düzeyinin medeni duruma göre farklılığını ortaya koymak için bağımsız örneklem t-testi uygulanmıştır.

Tablo 4. Medeni duruma göre psikolojik dayanıklılık, karanlık üçlü ve aydınlık üçlü kişilik özellikleri puanları arasında yapılan bağımsız örneklem t-testi sonuçları

Değişkenler	Gruplar	n	$\bar{x}$	ss	t	sd	p
Psikolojik Dayanıklılık	Bekâr	205	18,65	4,71	3,24	461	,001
	Evli	258	20,07	4,63			
Karanlık Üçlü	Bekâr	205	74,57	12,13	1,63	461	,105
	Evli	258	72,79	11,49			
Makyavelizm	Bekâr	205	27,34	6,01	,41	461	,679
	Evli	258	27,11	5,82			
Narsisizm	Bekâr	205	26,78	5,12	2,01	461	,045
	Evli	258	25,85	4,78			
Psikopati	Bekâr	205	20,45	5,14	1,39	404	,166
	Evli	258	19,82	4,42			
Aydınlık Üçlü	Bekâr	205	43,65	6,39	2,22	461	,027
	Evli	258	45,06	7,12			
İnsanlığa İnanç	Bekâr	205	12,81	3,08	3,64	461	,000
	Evli	258	13,88	3,18			
İnsancılık	Bekâr	205	15,91	2,69	,30	461	,763
	Evli	258	15,83	2,80			
Kantçılık	Bekâr	205	14,93	2,74	1,54	461	,124
	Evli	258	15,36	3,10			

* $p < ,05$

Tablo 4’de görüldüğü üzere; medeni duruma göre katılımcıların psikolojik dayanıklılık puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek için yapılan Bağımsız Örneklem T-testi sonucuna göre, gruplar arasında anlamlı bir fark tespit edilmiştir ($t_{(461)} = -3,24$, $p < ,05$). Sonuçlar değerlendirildiğinde, medeni durumu evli olan katılımcıların psikolojik dayanıklılık puan ortalamasının (20,07, $ss=4,63$), medeni durumu bekâr olan katılımcıların psikolojik dayanıklılık puan ortalamasına (18,65, $ss=4,71$) göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

Katılımcıların medeni durumuna göre karanlık üçlü kişilik puan ortalamaları arasında yapılan analiz sonucunda, gruplar arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir ($t_{(461)} = 1,63$, $p = ,11$). Bu sonuca göre bekâr katılımcıların karanlık üçlü kişilik puan ortalaması (74,57, $ss=12,13$), evli katılımcıların karanlık üçlü kişilik puan ortalamasına (72,79, $ss=11,49$) göre yüksek olmasına rağmen bu fark anlamlı değildir.

Katılımcıların medeni durumuna göre makyavelizm kişilik puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark tespit edilmemiştir ($t_{(461)} = ,41, p = ,68$). Bu sonuca göre bekâr katılımcıların karanlık üçlü kişilik puan ortalaması (27,34, ss=6,01), evli katılımcıların karanlık üçlü kişilik puan ortalamasına (27,11, ss=5,82) göre yüksek olmasına rağmen bu fark anlamlı değildir. Katılımcıların medeni durumuna göre psikopati kişilik puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark tespit edilmemiştir ($t_{(404)} = 1,39, p = ,17$). Bu sonuca göre bekâr katılımcıların psikopati kişilik puan ortalaması (20,45, ss=5,14), evli katılımcıların psikopati kişilik puan ortalamasına (19,18, ss=4,42) göre yüksek olmasına rağmen bu fark anlamlı değildir.

Katılımcıların medeni durumuna göre narsisizm kişilik puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark tespit edilmiştir ($t_{(461)} = 2,01, p < ,05$). Sonuçlar değerlendirildiğinde, bekâr katılımcıların narsisizm kişilik puan ortalaması (26,78, ss=5,12), evli katılımcıların narsisizm kişilik puan ortalamasına (25,85, ss=4,78) göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

Katılımcıların medeni durumuna göre aydınlık üçlü kişilik puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark tespit edilmiştir ($t_{(461)} = -2,22, p < ,05$). Sonuçlar değerlendirildiğinde, evli katılımcıların aydınlık üçlü kişilik puan ortalaması (45,06, ss=7,12), bekar katılımcıların aydınlık üçlü kişilik puan ortalamasına (43,65, ss=6,39) göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

Katılımcıların medeni durumuna göre insanlığa inanç kişilik puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark tespit edilmiştir ($t_{(461)} = -3,64, p < ,01$). Sonuçlar değerlendirildiğinde, evli katılımcıların insanlığa inanç kişilik puan ortalaması (13,88, ss=3,18), bekâr katılımcıların insanlığa inanç kişilik puan ortalamasına (12,81, ss=3,08) göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

Katılımcıların medeni durumuna göre insancılık kişilik puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark tespit edilmemiştir ($t_{(404)} = ,30, p = ,76$). Bu sonuca göre bekâr katılımcıların insancılık kişilik puan ortalaması (15,91, ss=2,69), evli katılımcıların insancılık kişilik puan ortalamasına (15,83, ss=2,80) göre kısmen yüksek olmasına rağmen bu fark anlamlı değildir. Katılımcıların medeni durumuna göre kantçılık kişilik puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark tespit edilmemiştir ($t_{(404)} = -1,54, p = ,12$). Evli katılımcıların kantçılık kişilik puan ortalaması (15,36, ss=3,10), bekâr katılımcıların kantçılık kişilik puan ortalamasına (14,93, ss=2,74) göre yüksek olmasına rağmen bu fark anlamlı değildir.

4.1.3. Eğitim Düzeyi

Tablo 5. Eğitim düzeyine göre psikolojik dayanıklılık, karanlık üçlü ve aydınlık üçlü kişilik özellikleri arasındaki farklılaşmaya ilişkin yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçları

		n	$\bar{x}$	ss		Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Post Hoc
Psikolojik Dayanıklılık	İlkokul ve Ortaokul	32	19	4,32	Gruplar Arası	52,507	3	17,502	,785	,503	
	Lise	104	19,88	4,26	Gruplar içi	10229,489	459	22,286			
	Lisans	257	19,50	4,96	Toplam	10281,996	462				
	Yüksek Lisans ve Üstü	70	18,83	4,79							
Karanlık Üçlü	İlkokul ve Ortaokul	32	76,22	10,94	Gruplar Arası	754,764	3	251,588	1,834	,140	
	Lise	104	71,63	12,36	Gruplar içi	62968,264	459	127,186			
	Lisans	257	73,66	11,22	Toplam	63723,028	462				
	Yüksek Lisans ve Üstü	70	74,96	12,80							
Makyavelizm	İlkokul ve Ortaokul	32	28,31	1,11	Gruplar Arası	110,865	3	36,955	1,061	,365	
	Lise	104	26,51	,66	Gruplar içi	12988,966	459	34,834			
	Lisans	257	27,21	,35	Toplam	16099,832	462				
	Yüksek Lisans ve Üstü	70	27,76	,68							
Narsisizm	İlkokul ve Ortaokul	32	25,97	4,08	Gruplar Arası	265,225	3	88,408	3,675	,012	4-2
	Lise	104	25	4,50	Gruplar içi	11042,628	459	24,058			
	Lisans	257	26,53	5,02	Toplam	11307,853	462				
	Yüksek Lisans ve Üstü	70	27,30	5,36							

Tablo 5. Eğitim düzeyine göre psikolojik dayanıklılık, karanlık üçlü ve aydınlık üçlü kişilik özellikleri arasındaki farklılaşmaya ilişkin yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçlarının devamı

Psikopati	İlkokul ve Ortaokul	32	21,94	4,44	Gruplar Arası	119,763	3	39,921	1,774	,151
	Lise	104	20,12	5,04	Gruplar içi	10331,667	459	22,509		
	Lisans	257	19,91	4,62		10451,430	462			
	Yüksek Lisans ve Üstü	70	19,90	4,90	Toplam					
Aydınlık Üçlü	İlkokul ve Ortaokul	32	43,34	8,50	Gruplar Arası	320,685	3	106,895	2,305	,076
	Lise	104	43,23	7,62	Gruplar içi	21283,185	459	46,369		
	Lisans	257	45,14	6,20		21603,870	462			
	Yüksek Lisans ve Üstü	70	44,16	6,86	Toplam					
İnsanlığa İnanç	İlkokul ve Ortaokul	32	13,09	3,61	Gruplar Arası	6,816	3	2,272	,224	,880
	Lise	104	13,29	3,27	Gruplar içi	4652,657	459	10,137		
	Lisans	257	13,50	3,10		4659,473	462			
	Yüksek Lisans ve Üstü	70	13,37	3,17	Toplam					
İnsancılık	İlkokul ve Ortaokul	32	15,03	3,20	Gruplar Arası	77,897	3	25,966	3,490	,016
	Lise	104	15,30	3,04	Gruplar içi	3414,530	459	7,439		
	Lisans	257	16,13	2,55		3492,428	462			
	Yüksek Lisans ve Üstü	70	16,10	2,63	Toplam					
Kantçılık	İlkokul ve Ortaokul	32	15,22	3,44	Gruplar Arası	74,227	3	24,742	2,870	,036
	Lise	104	14,64	3,38	Gruplar içi	3965,632	459	8,620		
	Lisans	257	15,50	2,64		4030,860	462			
	Yüksek Lisans ve Üstü	70	14,69	2,95	Toplam					

* $p < ,05$

Not: Kategoriler “İlkokul ve ortaokul”=1; “Lise”=2; “Lisans”=3; “Yüksek Lisans ve üstü”=4

Psikolojik dayanıklılık, karanlık üçlü kişilik özellikleri ve aydınlık üçlü kişilik özellikleri düzeyinin, eğitim düzeyine göre farklılaşp farklılaşmadığını ortaya koymak için Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) uygulanmıştır. Tablo 5’de görüldüğü üzere; katılımcıların eğitim düzeyine göre psikolojik dayanıklılık puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark tespit edilmemiştir ($F_{(3, 459)} = ,785, p = ,503$). Katılımcıların eğitim düzeyine göre karanlık üçlü kişilik puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark tespit edilmemiştir ($F_{(3, 459)} = 1,834, p = ,140$). Katılımcıların eğitim düzeyine göre makyavelizm kişilik puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark tespit edilmemiştir ($F_{(3, 459)} = 1,061, p = ,365$). Katılımcıların eğitim düzeyine göre psikopati kişilik puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark tespit edilmemiştir ($F_{(3, 459)} = 1,774, p = ,151$).

Katılımcıların eğitim düzeyine göre narsisizm kişilik puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark tespit edilmiştir ($F_{(3, 459)} = 3,675, p < ,05$). Yapılan post-hoc analizleri bu farkın “Yüksek Lisans ve Üstü” eğitim durumuna sahip katılımcıların narsisizm kişilik düzey ortalamasının (27,30, ss=5,36), “Lise” eğitim durumuna sahip katılımcıların narsisizm kişilik düzey ortalamasına (25, ss=4,50) göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Katılımcıların eğitim düzeyine göre aydınlık üçlü kişilik puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark tespit edilmemiştir ($F_{(3, 459)} = 2,305, p = ,076$). Katılımcıların eğitim düzeyine göre insanlığa inanç kişilik puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark tespit edilmemiştir ($F_{(3, 459)} = 2,272, p = ,880$).

Katılımcıların eğitim düzeyine göre insancılık kişilik puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark tespit edilmiştir ($F_{(3, 459)} = 3,490, p < ,05$). Aynı zamanda bulgular incelendiğinde; katılımcıların eğitim düzeyine göre kantçılık kişilik puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark tespit edilmiştir ($F_{(3, 459)} = 2,870, p < ,05$). Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizinde (ANOVA), eğitim düzeyine göre gruplar arasındaki insancılık ve kantçılık kişilik ortalamalarında istatistiksel anlamlı bir fark çıkmış olmasına rağmen bu farkın miktarı küçüktür. Sınır değere yakın bir fark çıkmıştır. Post-hoc analizlerinin Tip 1 hataya karşı daha katı (robust) testler olmasından dolayı ilgili analizin post-hoc testi istatistiksel olarak anlamsız çıkmıştır.

4.1.4. Gelir Düzeyi

Tablo 6. Gelir düzeyine göre psikolojik dayanıklılık, karanlık üçlü ve aydınlık üçlü kişilik özellikleri arasındaki farklılaşmaya ilişkin yapılan tek yönlü varyans analiz sonuçları

		n	$\bar{x}$	ss		Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Post Hoc
Psikolojik Dayanıklılık	Düşük	86	18,67	4,86	Gruplar Arası	140,609	2	70,305	3,189	,042	3-1
	Orta	340	19,46	4,78	Gruplar içi	10141,387	460	22,046			
	Yüksek	37	21	3,25	Toplam	10281,996	462				
Karanlık Üçlü	Düşük	86	73,14	11,29	Gruplar Arası	712,326	2	356,163	2,600	,075	
	Orta	340	23,23	11,65	Gruplar içi	63010,702	460	136,980			
	Yüksek	37	77,78	13,08	Toplam	63723,028	462				
Makyavelizm	Düşük	86	26,66	6,01	Gruplar Arası	69,704	2	34,852	1,000	,369	
	Orta	340	27,24	5,81	Gruplar içi	16030,127	460	34,848			
	Yüksek	37	28,30	6,48	Toplam	16099,832	462				
Narsisizm	Düşük	86	25,84	4,57	Gruplar Arası	204,013	2	102,007	4,226	,015	3-1
	Orta	340	26,13	5,06	Gruplar içi	11103,840	460	24,139			3-2
	Yüksek	37	28,49	4,20	Toplam	11307,853	462				

Tablo 7. Gelir düzeyine göre psikolojik dayanıklılık, karanlık üçlü ve aydınlık üçlü kişilik özellikleri arasındaki farklılaşmaya ilişkin yapılan tek yönlü varyans analiz sonuçlarının devamı

Psikopati	Düşük	86	20,63	4,41	Gruplar Arası	72,293	2	36,146	1,602	,203	
	Orta	340	19,87	4,80	Gruplar içi	10379,137	460	22,563			
	Yüksek	37	21,00	5,00	Toplam	10451,430	462				
Aydınlık Üçlü	Düşük	86	43,90	6,06	Gruplar Arası	74,265	2	37,133	,793	,453	
	Orta	340	44,67	6,88	Gruplar içi	21529,605	460	46,803			
	Yüksek	37	43,51	8,12	Toplam	21603,870	462				
İnsanlığa İnanç	Düşük	86	12,64	3,15	Gruplar Arası	67,916	2	33,958	3,402	,034	2-1
	Orta	340	13,62	3,08	Gruplar içi	4591,557	460	9,982			
	Yüksek	37	12,19	3,87	Toplam	4659,473	462				
İnsancılık	Düşük	86	15,78	2,78	Gruplar Arası	1,728	2	,864	,114	,892	
	Orta	340	15,90	2,70	Gruplar içi	3490,700	460	7,588			
	Yüksek	37	15,73	3,18	Toplam	3492,428	462				
Kantçılık	Düşük	86	15,49	2,67	Gruplar Arası	21,102	2	10,551	1,210	,299	
	Orta	340	15,15	3,02	Gruplar içi	4009,757	460	8,717			
	Yüksek	37	14,59	2,97	Toplam	4030,860	462				

* $p < ,05$

Not: Kategoriler “Düşük”=1; “Orta”=2; “Yüksek”=3

Psikolojik dayanıklılık, karanlık üçlü kişilik özellikleri ve aydınlık üçlü kişilik özellikleri düzeylerinin, gelir düzeyine göre farklılaşp farklılaşmadığını ortaya koymak için Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) uygulanmıştır. Tablo 6’da görüldüğü üzere, katılımcıların gelir düzeyine göre psikolojik dayanıklılık puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark tespit edilmiştir ($F_{(2, 460)}= 3,189, p<,05$). Yapılan post-hoc analizleri bu farkın “Yüksek” gelir durumuna sahip katılımcıların psikolojik dayanıklılık puan ortalamasının (21, ss=3,25), “Düşük” gelir düzeyine sahip katılımcıların psikolojik dayanıklılık puan ortalamasının (18,67, ss=4,86) göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Katılımcıların gelir düzeyine göre karanlık üçlü kişilik puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark tespit edilmemiştir ($F_{(2, 460)}=2,600, p=,075$). Katılımcıların gelir düzeyine göre makyavelizm kişilik puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark tespit edilmemiştir ($F_{(2, 460)}= 1,000, p=,369$). Katılımcıların gelir düzeyine göre psikopati kişilik puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark tespit edilmemiştir ($F_{(2, 460)}= 1,602, p=,203$).

Katılımcıların gelir düzeyine göre narsisizm kişilik puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark tespit edilmiştir ($F_{(2, 460)}= 4,226, p<,05$). Yapılan post-hoc analizleri bu farkın “Yüksek” gelir durumuna sahip katılımcıların narsisizm kişilik düzey ortalamasının (28,49, ss=4,20), “Orta” gelir durumuna sahip katılımcıların narsisizm kişilik düzey ortalamasına (26,13, ss=5,06) ve “Düşük” gelir durumuna sahip katılımcıların narsisizm kişilik düzey ortalamasına (25,84, ss=4,57) göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Katılımcıların gelir düzeyine göre aydınlık üçlü kişilik puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark tespit edilmemiştir ($F_{(2, 460)}= ,793, p=,453$). Katılımcıların gelir düzeyine göre insanlığa inanç kişilik puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark tespit edilmiştir ($F_{(2, 460)}= 3,402, p<,05$). Yapılan post-hoc analizleri bu farkın “Orta” gelir durumuna sahip katılımcıların insanlığa inanç kişilik puan ortalamasının (13,62, ss=3,08), “Düşük” gelir durumuna sahip katılımcıların insanlığa inanç kişilik düzey ortalamasının (12,64, ss=3,15) göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Katılımcıların gelir düzeyine göre insancılık kişilik puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark tespit edilmemiştir ($F_{(2, 460)}= ,114, p=,892$). Katılımcıların gelir düzeyine göre kantçılık kişilik puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark tespit edilmemiştir ($F_{(2, 460)}= 1,210, p=,299$).

4.2. Pearson Korelasyon Analizi

Tablo 8. Karanlık üçlü kişilik özellikleri, aydınlık üçlü kişilik özellikleri ve psikolojik dayanıklılık değişkenleri arasındaki ilişkiye yönelik pearson korelasyon değerleri

	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1. Karanlık Üçlü Kişilik	—								
2. Makyavelizm	,78**	—							
3. Narsisizm	,75**	,34**	—						
4. Psikopati	,73**	,32**	,39**	—					
5. Aydınlık Üçlü Kişilik	-,13**	-,03	-,01	-,26**	—				
6. İnsanlığa İnanç	-,17**	-,09	-,07	-,24**	,78**	—			
7. İnsancılık	-,02	,04	,12*	-,21**	,78**	,42**	—		
8. Kantçılık	-,10*	-,01	-,07	-,16**	,76**	,33**	,42**	—	
9. Psikolojik Dayanıklılık	,08	,07	,14*	-,03	,09*	,09*	,09	,03	—

* $p < ,05$. ** $p < ,01$

Tablo 7 incelendiğinde yapılan Pearson Korelasyon Analizi sonucunda; karanlık üçlü kişilik düzeyi ile psikolojik dayanıklılık arasında pozitif bir ilişki bulunmuştur, ancak bu ilişki istatistiksel olarak anlamlı değildir ($r = ,08, p > ,05$). Makyavelizm ile psikolojik dayanıklılık arasında pozitif yönlü bir ilişki bulunmuştur, ancak bu ilişki istatistiksel olarak anlamlı değildir ($r = ,07, p > ,05$). Narsisizm ile psikolojik dayanıklılık arasında pozitif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanmıştır ($r = ,14, p < ,01$). Psikopati ile psikolojik dayanıklılık arasında negatif yönlü bir ilişki bulunmuştur, ancak bu ilişki istatistiksel olarak anlamlı değildir ($r = -,03, p > ,05$). Aydınlik üçlü kişilik düzeyi ile psikolojik dayanıklılık arasında pozitif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanmıştır ($r = ,09, p < ,05$). İnsanlığa inanç ile psikolojik dayanıklılık arasında pozitif yönlü ve istatistiksel anlamlı bir ilişki saptanmıştır ($r = ,09, p < ,05$). İnsancılık ile psikolojik dayanıklılık arasında pozitif yönlü anlamlı olmayan bir ilişki bulunmuştur ($r = ,09, p > ,05$). Kantçılık ile psikolojik dayanıklılık arasında pozitif yönlü ve anlamlı olmayan ilişki bulunmuştur ($r = ,03, p > ,05$).

4.3. Çoklu Regresyon Analizi

Karanlık üçlü ve aydınlık üçlü kişilik özelliklerinin psikolojik dayanıklılık üzerindeki etkisini yordamak amacıyla Çoklu Regresyon Analizi yapılmıştır.

Tablo 9. Psikolojik dayanıklılığın, karanlık ve aydınlık üçlü kişilik özellikleri tarafından yordanmasına ilişkin çoklu regresyon analizi sonuçları

Değişken	B	Standart Hata	β	t	p
Sabit	14,085	2,137		6,60	,000
Makyavelizm	,039	,040	,049	,97	,332
Narsisizm	,145	,050	,152	2,88	,004
Psikopati	-,076	,053	-,076	-1,42	,156
İnsancılık	,038	,096	,022	,39	,694
İnsanlığa İnanç	,128	,078	,086	1,65	,100
Kantçılık	-,020	,083	-,013	-,24	,809
R= ,189	$R^2 = ,036$				
$F_{(6)} = 2,82$	$p = ,010$				

Tablo 8’de, çoklu regresyona ilişkin analiz sonuçları verilmiştir. Karanlık üçlü alt kişilik özellikleri makyavelizm, narsisizm, psikopati ve aydınlık üçlü alt kişilik özellikleri insancılık, insanlığa inanç ve kantçılığın psikolojik dayanıklılık üzerindeki olası etkisini incelemek adına çoklu regresyon analizi için gereken varsayımlar kontrol edilmiştir. Normallik, doğrusallık, çoklu ortak doğrusallık ve eşvaryanslık varsayımları incelenmiş ve tüm değerlerin referans aralıklarında olduğu; herhangi bir varsayımın ihlal edilmediği görülmüştür. Makyavelizm, narsisizm, psikopati, insancılık, insanlığa inanç ve kantçılık ile psikolojik dayanıklılık arasında yapılan çoklu regresyon analiz sonucunda göre; bağımsız değişkenlerden sadece narsisizm ile bağımlı değişken olan psikolojik dayanıklılık arasında anlamlı derecede ilişki ($R=,189$, $R^2=,036$) olduğu bulunmuştur ($F_{(6)}= 2,82$, $p <,05$). Kurulan modelde, bağımlı değişken olan psikolojik dayanıklılık düzeylerindeki varyansın % 3,6’sı açıklanmaktadır.

BÖLÜM 5

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu araştırma, karanlık üçlü ve aydınlık üçlü kişilik özelliklerinin psikolojik dayanıklılıkla ilişkisini incelemek amacıyla yürütülmüştür. Aynı zamanda psikolojik dayanıklılık, karanlık ve aydınlık üçlü kişilik özelliklerinin, katılımcıların sosyo-demografik özellikleri ile ilişkilerinin incelenmesi de araştırma amaçlarından biridir. Bu bölümde, araştırmanın amaçlarına uygun olarak gerçekleştirilen analizler ve elde edilen bulgular değerlendirilerek literatür çerçevesince tartışılacaktır.

5.1. Demografik Değişkenlere Göre Psikolojik Dayanıklılık, Karanlık ve Aydınlık Üçlü Kişilik Özelliklerine İlişkin Bulguların Tartışılması

İlk olarak; psikolojik dayanıklılık, karanlık üçlü ve aydınlık üçlü kişilik özellikleri düzeyinin; katılımcıların demografik özellikleri olan cinsiyet, medeni durum, eğitim düzeyi ve gelir durumu gibi etmenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığını ortaya koymak adına ilgili analizler yürütülmüştür.

5.1.1. Cinsiyet

Araştırma kapsamında, ilgili değişkenlerin cinsiyete bağlı farklılığını ortaya koymak adına yapılan analiz sonuçları incelendiğinde, katılımcıların psikolojik dayanıklılık düzeylerinde cinsiyete göre anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Buna göre, erkek katılımcıların, kadın katılımcılara göre daha yüksek psikolojik dayanıklılık düzeyine sahip olduğu bulunmuştur.

İlgili literatür incelendiğinde, araştırma sonucunu destekleyen bulgular olduğu görülmektedir. Bu bağlamda; erkeklerin, kadınlardan daha yüksek dayanıklılık düzeyine sahip olduğunu ortaya koyan birçok destekleyici çalışmalar bulunmaktadır (Bonanno, Galea ve Vlahov, 2007; Campbell-Sills, Forde ve Stein, 2009; Marinez-Marti ve Ruch, 2017). Kadın ve erkeklerin stresörlere karşı farklı tepkiler vermesi (Matud, 2004), kadınların stres bozukluğu geliştirmeye daha yatkın olması (Bangasser ve Valentino, 2014), ölçeklerin cinsiyet hassasiyeti ve toplumdaki cinsiyet rollerinin etmen olması (Hirani, Lasiuk ve Hegadoren, 2016) ile bu farklılık literatürde açıklanmaktadır. Diğer taraftan literatürdeki genel bulguya karşı kadınların, erkeklerden daha yüksek psikolojik dayanıklılık düzeyine

sahip olduğunu (Davidson, Payne, Connor, Foa, Rothbaum, Hertzberg ve Weisler 2005; Oktan, 2008) belirten çalışmaların yanı sıra dayanıklılığın cinsiyete göre farklılaşmadığını belirten çalışmalar da mevcuttur (Acibal, Kaya, Fernández-Batanero ve Akinci Çötök 2023; Balazadeh ve Hansson, 2021).

Karanlık üçlü kişilik düzeyinin, cinsiyete bağlı farklılığı incelediğinde; analiz sonuçlarını göre katılımcıların karanlık üçlü kişilik düzeylerinde cinsiyete göre anlamlı bir farklılık olduğu bulunmuştur. Bu sonuca göre erkek katılımcılar, kadın katılımcılara göre daha yüksek karanlık üçlü kişilik düzeyine sahiptir. Ayrıca, karanlık üçlünün alt kişilik özellikleri olan makyavelizm ve psikopati kişilik özelliklerinin de cinsiyete bağlı olarak anlamlı farklılaştığı bulunmuştur. Elde edilen analiz sonuçlarına göre, erkek katılımcıların makyavelizm ve psikopati kişilik düzeyleri, kadın katılımcılara kıyasla daha yüksektir. Karanlık üçlünün bir diğer alt kişilik özelliği olan narsisizm düzeyinin, katılımcıların cinsiyetine göre farklılaşmadığı bulunmuştur. Literatür incelendiğinde, araştırma bulgularını destekleyen çalışmalar bulunmaktadır (Balazadeh ve Hansson, 2021; Gerymski ve Krok, 2019; Paulhus ve Williams, 2002). Özellikle, Gerymski ve Krok (2019) tarafından yürütülen geçerlilik çalışması ile Balazadeh ve Hansson (2021) tarafından yürütülen araştırma; erkeklerin karanlık üçlü kişilik, makyavelizm ve psikopati düzeylerinin kadınlara göre daha yüksek olduğunu; narsisizmin, katılımcıların cinsiyetine bağlı farklılaşmadığı sonucu ulaşımlardır. Bu yönden ilgili çalışmalar, elde edilen araştırma bulguları ile bire bir benzer sonuçlara ulaşmıştır. Mevcut bulguların yanı sıra erkeklerin narsisizm düzeyinin, kadınlara kıyasla daha yüksek olduğunu belirten çalışma (Paulhus ve Williams, 2002) da bulunmaktadır ki literatürdeki bu araştırma, elde edilen araştırma sonuca karşıt bir bulgu ortaya koymaktadır.

Araştırma kapsamında; aydınlık üçlü, alt kişilik özellikleri kantçılık ve insanlığa inanç düzeylerinin, katılımcıların cinsiyetine göre farklılaşmadığı bulunmuştur. Aydınlık üçlünün bir alt kişilik özelliği olan insancılık düzeyinin, katılımcıların cinsiyetine bağlı olarak anlamlı farklılık gösterdiği görülmüştür. Bu sonuca göre, kadın katılımcıların insancılık kişilik düzeyinin, erkek katılımcılara kıyasla daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Literatür incelendiğinde, kadınların erkeklere göre daha yüksek aydınlık üçlü, insancılık, kantçılık ve insanlığa inanç kişilik düzeyine sahip olduğu görülmektedir (Gerymski ve Krok, 2019; Tekeş ve Bıçaksız, 2021). Ulaşılan bu çalışma, insancılık bakımından elde edilen mevcut araştırma bulgusunu desteklemekle birlikte aydınlık üçlü kişilik düzeyi ve diğer alt kişilik bulgularıyla çelişmektedir.

5.1.2. Medeni Durum

Araştırma kapsamında, ilgili değişkenlerin medeni duruma bağlı farklılığını ortaya koymak adına sonuçlar incelendiğinde, katılımcıların psikolojik dayanıklılık düzeylerinde medeni duruma göre anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Bu bağlamda evli katılımcıların, bekâr katılımcılara kıyasla daha yüksek psikolojik dayanıklılık düzeyine sahip oldukları bulunmuştur. Bu bulguyu, destekleyen çalışmaların (Campbell-Sills ve diğerleri, 2009) yanı sıra; dayanıklılığın, medeni duruma göre farklılaşmadığını belirten çalışmalar da mevcuttur (Acibal ve diğerleri, 2023). Evliliğin, eşin varlığı ve partner desteği gibi etmenler dolayısıyla dayanıklılığı arttırdığı düşünülebilir.

Karanlık üçlü kişilik düzeyinin, katılımcıların medeni durumuna göre farklılaşmadığı bulunmuştur. Evli ve bekar katılımcılar arasında karanlık üçlü, makyavelizm ve psikopati kişilik düzeylerinin spesifik bir değişiklik göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmanın bir diğer bulgusu; katılımcıların narsisizm düzeyinin, medeni duruma bağlı olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği yönündedir. Bu bulguya göre bekâr katılımcıların, evli katılımcılara göre narsisizm düzeyi daha yüksek çıkmıştır. Jonason, Luevano ve Adams (2012) tarafından yürütülen karanlık üçlü kişilik özelliklerinin ilişki tercihleri üzerine etkisini inceleyen çalışma sonucunda; karanlık üçlünün, kısa dönem ilişkileri tercih ettiği ve uzun süreli birlikteliklerle negatif ilişki kurduğu görülmüştür. Bununla birlikte, özellikle narsisizmin ciddi ve uzun süreli ilişkilerle negatif ilişkide olduğunu sonucuna ulaşılmıştır. Bu bağlamda ilgili literatür, araştırma bulgusunu desteklemektedir. Elde edilen bulguya paralel olarak, narsisizm kişilik özelliğinin uzun süreli ilişkilerle kurduğu negatif ilişki, bekâr bireylerde narsisizm düzeyinin evli bireylere göre daha yüksek olmasını açıklar niteliktedir.

Aydınlık üçlü kişilik özellikleriyle ilgili bulgular incelendiğinde; katılımcıların aydınlık üçlü kişilik ve insanlığa inanç düzeyinin, medeni duruma bağlı anlamlı olarak farklılık gösterdiği bulunmuştur. Evli katılımcılar, bekâr katılımcılar kıyasla daha yüksek insanlığa inanç ve aydınlık üçlü kişilik düzeyine sahip olduğu görülmektedir. Diğer aydınlık kişilik özellikleri olan kantçılık ve insancılık düzeylerinin, medeni duruma bağlı farklılaşmadığı bulunmuştur. Literatür, aydınlık üçlü kişilik ile ilgili çalışmalar bakımından oldukça kısıtlı olmakla birlikte, medeni duruma göre farklılaşma inceleyen bir araştırmaya rastlanılmamıştır. Sevi ve Doğruyol (2020), flört uygulaması olan Tinder ve kullanıcıları üzerinde yaptıkları araştırma sonucu; aydınlık üçlü düzeyi yüksek olan katılımcıların, Tinder uygulaması kullanmasının uzun süreli romantik ilişki sahibi olma motivasyonu ile ilişkili olduğunu bulmuştur. Bu sonuca istinaden aydınlık üçlünün, evlilik gibi uzun süreli birliktelik gerektiren bir ilişki türü ile bağdaştırılabilir. Sevi ve Doğruyol (2020) tarafından

yürütülen çalışmanın, elde edilen araştırma bulgusunu desteklediği düşünülmektedir.

Elde edilen bir diğer araştırma bulgusu; evli bireylerin insanlığa inanç düzeyinin, bekâr bireylere göre daha yüksek olduğudur. Bu bağlamda; insanlığa inancın medeni duruma göre farklılaştığını inceleyen mevcut bir araştırmaya literatürde rastlanmamıştır. İnsanlığa inanç; bir diğer insana güvenmek, insanlarda iyiliği görmek ve affetmekle ilgili etmenleri içeren bir kişilik özelliğidir. Bu doğrultuda, evlilik birliğinde partnere duyulan inanç, güven ve affedicilik etmenlerinin aktif olması; bu özelliklerin atfedilebileceği bir özne olmasından dolayı evli bireylerde insanlığa inanç düzeyinin bekâr bireylere göre daha yüksek olması düşünülebilir.

5.1.3. Eğitim Düzeyi

Araştırma kapsamında, ilgili değişkenlerin eğitim düzeyine bağlı farklılığını ortaya koymak adına sonuçlar incelendiğinde, katılımcıların psikolojik dayanıklılık, karanlık üçlü ve aydınlık üçlü kişilik düzeylerinde, eğitim düzeyine bağlı bir farklılık bulunmamıştır. Alt kişilik özelliklerine ilişkin bulgular incelendiğinde, katılımcıların makyavelizm ve psikopati kişilik düzeyleri, eğitim düzeyine bağlı olarak değişiklik göstermemektedir.

Literatürde psikolojik dayanıklılığın, eğitim düzeyine göre farklılık göstermediği yönünde mevcut araştırma bulgusunu destekleyen çalışma (Acibal ve ark., 2023) olmasına karşın, eğitim düzeyine göre dayanıklılığın farklılaştığını belirten çalışmalar da (Bonanno ve ark., 2007; Campbell-Sills ve ark., 2009) mevcuttur. Campbell-Sills ve ark. (2009) tarafından yürütülen çalışmada, eğitim düzeyi arttıkça dayanıklılığın arttığı sonucuna ulaşılmıştır. Kaufman ve ark. (2019) tarafından yürütülen çalışmada, aydınlık üçlünün eğitim düzeyine göre farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır ki bu sonuç yürütülen araştırma kapsamında elde edilen bulguyu desteklemektedir. Araştırmacıların ulaştıkları bir diğer sonuç, karanlık üçlünün eğitim düzeyine göre farklılaştığıdır. Bu yönden araştırma bulgusu ile karşıtlık oluşmaktadır.

Makyavelizm ve psikopatiye karşın, katılımcılarının narsisizm düzeyinin eğitim durumuna bağlı olarak anlamlı olarak farklılık gösterdiği bulunmuştur. Bu noktada, yüksek lisans ve üstü programlardan mezun olan katılımcıların, lise mezunu olan katılımcılara kıyasla daha yüksek narsisizm kişilik düzeyine sahip oldukları görülmüştür. Kaufman ve ark., (2019), yüksek lisans mezunu olan katılımcıların, lise mezunu olan katılımcılar kıyasla daha yüksek karanlık üçlü düzeyi olduğunu belirtmiştir. Bu bulgu, narsisizm özelinde ulaşılan bir sonuç olmamakla beraber mevcut araştırma bulgusunu da desteklemektedir.

Aydınlık üçlü kişilik özellikleri incelendiğinde, insanlığa inanç düzeyinin eğitim durumuna göre farklılaşmadığı bulunmuştur. Katılımcıların insancılık ve kantçılık düzeylerinin, eğitim durumuna bağlı olarak istatistiksel anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilse de daha robust bir analiz olan post-hoc analizinde bu farklılık istatistiksel olarak anlamsız çıkmıştır. Bu bağlamda, sınır değere yakın bir fark çıkmasından ötürü katılımcıların insancılık ve kantçılık düzeylerinin, eğitim düzeyine bağlı olarak çok az bir farklılık ortaya koyduğu görülmüştür.

5.1.4. Gelir Düzeyi

Araştırma kapsamında, katılımcıların psikolojik dayanıklılık düzeylerinde gelir düzeyine göre anlamlı olarak farklılık bulunmuştur. Analiz sonucuna göre, yüksek gelir düzeyi sahip katılımcıların, düşük gelir düzeyi sahip katılımcılara göre daha yüksek psikolojik dayanıklılık düzeyine sahip olduğu görülmüştür. Bu bulgu, ilgili literatür çalışmaları ile paraleldir (Acibal ve ark., 2023; Campbell-Sills ve ark., 2009; Çetinkaya ve Sarıcı-Bulut, 2019). Acibal ve ark. (2023) tarafından yürütülen çalışmada; yüksek gelir düzeyine sahip katılımcıların, düşük gelir düzeyine sahip katılımcılara göre daha yüksek dayanıklılık düzeyine sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yürütülen araştırmanın bulgularına paralel olarak; Acibal ve ark. (2023) orta gelir grubunun dayanıklılık düzeyinin, yüksek ve düşük gelir grubuna kıyasla farklılaşmadığını tespit etmiştir.

Karanlık üçlü kişilik, alt kişilik özellikleri olan makyavelizm ve psikopati düzeylerinin, katılımcıların gelir düzeyine göre farklılaşmadığı bulunmuştur. Bu sonuca karşın, katılımcıların narsisizm düzeyinin gelir düzeyine bağlı olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği bulunmuştur. Araştırma kapsamında yüksek gelir düzeyine sahip katılımcıların, orta ve düşük gelir düzeyine sahip katılımcılara göre daha yüksek narsisizm kişilik düzeyine sahip olduğu bulunmuştur. İlgili literatür, narsisizm ile gelir düzeyi arasında pozitif ilişkiler olduğu yönündedir (Campbell ve Foster, 2007; Jonason, Koehn, Okan ve O'Connor, 2018; Luo, Kovas, Wang, Stalikas, Kyriazos, Gianniou, Likhanov ve Papageorgiou, 2022).

Aydınlık üçlü kişilik özellikleriyle ilgili bulgular incelendiğinde; katılımcıların aydınlık üçlü kişilik düzeyi, insancılık ve kantçılık düzeylerinin; gelir düzeyine bağlı bir farklılık göstermediği bulunmuştur. Bu sonuca karşın, katılımcıların insanlığa inanç düzeyinin gelir düzeyine bağlı olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği bulunmuştur. Bu bulguya göre orta gelir düzeyine sahip katılımcıların, düşük gelir düzeyine sahip katılımcılara göre daha yüksek insanlığa inanç kişilik düzeyine sahip olduğu görülmüştür. Literatür, aydınlık üçlü kişilik ile ilgili çalışmalar bakımından oldukça kısıtlıdır. Aydınlık

üçlü kişilik özelliklerinin, gelir düzeyine göre olası farklılaşmasını inceleyen bir araştırmaya rastlanılmamıştır. Yalnızca, Kaufman ve ark. (2019), aydınlık üçlünün yüksek gelir düzeyiyle ilişkili olduğunu belirtmiştir. Bu noktada, mevcut araştırma bulgusu kapsamında orta gelir grubunun, düşük gelir grubuna kıyasla yüksek insanlığa inanç düzeyine sahip olması desteklenebilir.

5.2. Karanlık ve Aydınlık Üçlü Kişilik Özelliklerinin Psikolojik Dayanıklılıkla İlişisine Yönelik Bulguların Tartışılması

Araştırmanın amacına uygun olarak karanlık üçlü, aydınlık üçlü ve alt kişilik özelliklerinin psikolojik dayanıklılıkla ilişkileri incelenmiştir. Araştırma sorusu kapsamında aydınlık üçlü kişilik özellikleri ile dayanıklılık arasındaki ilişki incelendiğinde; aydınlık üçlü kişilik düzeyi ile psikolojik dayanıklılık arasında pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Aydınlık üçlünün alt kişilik özelliklerine ilişkin bulgular incelendiğinde; insanlığa inanç ile psikolojik dayanıklılık arasında pozitif ve anlamlı; insancılık ve kantçılık kişilik özellikleri ile psikolojik dayanıklılık arasında anlamlı olmayan bir ilişki bulunmuştur.

Aydınlık üçlü ile psikolojik dayanıklılık arasındaki ilişkiyi değerlendirmeye yönelik literatür çalışmaları incelendiğinde; bu alanda yapılmış mevcut çalışma olmamasının yanı sıra kişilik özellikleri ve dayanıklılık bazında yapılmış bağımsız çalışmalar mevcuttur. Bu çalışmalar incelendiğinde; duyarlılık, esneklik, umut, öğrenilmiş iyimserlik ve dini inanç gibi kişisel özelliklerin yüksek dayanıklılıkla ilişkilendirildiği görülmektedir (Kumpfer, 1999; Seligman, 1990; Werner ve Smith, 1982). Aydınlık üçlü ve insanlığa inanç kişilik özellikleri; pozitif yönelen, iyi ve olumluya odaklanan bir kişilik yapısını ortaya koymaktadır. Yüksek dayanıklılıkla ilişkilendirilen sakin ruh hali, duyarlılık, iyimserlik gibi özellikler ile aydınlık üçlü kişilik özelliklerinin yansıttığı profil benzerlik göstermektedir. Bu bağlamda literatürün, araştırma bulgusu olan aydınlık üçlünün dayanıklılıkla kurduğu pozitif ilişkiyi desteklediği düşünülmektedir.

Araştırma kapsamında, karanlık üçlü kişilik düzeyi ile psikolojik dayanıklılık arasında anlamlı bir ilişki olmadığı bulunmuştur. Karanlık üçlünün alt kişilik özelliklerine ilişkin bulgular incelendiğinde; makyavelizm ve psikopati ile psikolojik dayanıklılık arasında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür. Karanlık üçlünün bir diğer özelliği olan narsisizm ile psikolojik dayanıklılık arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Bu araştırmanın gerekçesi, amacı ve soruları; karanlık üçlü ve psikolojik dayanıklılık arasında çelişkili ilişkileri ortaya koyan araştırma bulgularına istinaden yapılanmıştır. Bu bağlamda literatür incelendiğinde, mevcut araştırma bulgularını destekleyen çalışmaların

yanı sıra çelişkili sonuçlara sahip çalışmalar da bulunmaktadır.

Balazadeh ve Hansson (2021), karanlık üçlü kişilik özelliklerinin psikolojik dayanıklılığa ilişkisinde kontrol odağının düzenleyici etkisini incelemek adına araştırma yürütmüştür. Araştırma sonucunda; karanlık üçlü düzeyinin, psikolojik dayanıklılık ile pozitif anlamlı ilişki kurduğunu bulmuştur. Bu sonuç, elde edilen araştırma bulgusu ile çelişkilidir. Karanlık üçlünün alt kişilikleri ile ilgili bulgular incelendiğinde; Balazadeh ve Hansson (2021), narsisizm ile psikolojik dayanıklılık arasında pozitif anlamlı güçlü bir ilişki olduğunu; makyavelizm ve psikopati ile psikolojik dayanıklılık arasında anlamlı bir ilişki olmadığını belirtmiştir. Alt kişilik özelliklerinin dayanıklılıkla kurduğu ilişkiler, mevcut araştırma bulgusunu destekler yöndedir. Bu noktada iki araştırma arasındaki tek çelişki; karanlık üçlü ve dayanıklılığın arasındaki anlamlı ilişki bulunmasıdır.

Dumas (2021) tarafından yürütülen çalışmada; tükenmişlik, dayanıklılık ve karanlık üçlü kişilik özellikleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Ancak, çalışmada karanlık üçlü kişilik düzeyi ile psikolojik dayanıklılık arasındaki ilişki ele alınmamıştır. Yalnızca, karanlık üçlü alt kişilik özellikleri ile dayanıklılık arasındaki korelasyonel ilişkiler üzerine odaklanılmıştır. Dumas'ın (2021) araştırmasının bulgularına göre narsisizm ve makyavelizm ile psikolojik dayanıklılık arasında pozitif anlamlı ilişki tespit edilirken; psikopati ile psikolojik dayanıklılık arasında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmektedir. Dumas'ın (2021), narsisizm ve psikopati ile araştırma sonuçları, elde edilen araştırma bulgularını desteklemektedir. Bu sonuca karşın mevcut araştırma, makyavelizm ile psikolojik dayanıklılık arasında anlamlı bir ilişki olmadığını göstermekle birlikte bu yönde literatür desteklenmemektedir.

Grover ve Furnham (2020), karanlık üçlü ile tükenmişlik arasındaki ilişkide duygusal zeka ve dayanıklılığın düzenleyici rolünü incelemek amacıyla bir araştırma yürütmüştür. Yapılan çalışmada, karanlık üçlü ve dayanıklılık arasındaki ilişkide farklı bulgular ortaya çıkmıştır. Elde edilen sonuçlara göre, makyavelizm ve narsisizm ile dayanıklılık arasında anlamlı bir ilişki olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca, psikopatinin dayanıklılıkla negatif anlamlı bir ilişki içinde olduğu belirtilmiştir. Grover ve Furnham (2020) tarafından yürütülen çalışma, mevcut araştırma bulgularıyla tamamen ters düşmektedir.

Karanlık üçlü kapsamından bağımsız narsisizm ve dayanıklılıkla arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yapılan çalışmalar literatürde mevcuttur. Bu çalışmalardan biri olan Sekowski, Subramanian ve Żemojtel-Piotrowska (2021), narsisizmin grandiyöz formunun dayanıklılıkla pozitif; kırılğan formunun dayanıklılıkla negatif ilişki kurduğunu belirtmiştir. Karanlık üçlü kapsamında ele alınan subklinik narsisizm, grandiyöz forma yakın kabul edilmektedir. Bu noktada, Sekowski ve ark. (2021) tarafından raporlanan bulgular, mevcut

araştırma bulgularıyla paraleldir.

Belwal ve Khanam (2023); karanlık üçlü, dayanıklılık ve psikolojik iyi oluş arasındaki ilişkileri incelemek amacıyla yaptıkları çalışmada, karanlık üçlü ile dayanıklılık arasında anlamlı ilişki olmadığını sonucuna ulaşımlardır. Modafferi ve ark. (2022), psikolojik dayanıklılığın, karanlık üçlü kişilik özelliklerinin dahil olduğu çeşitli psikolojik etmenlerle ilişkisini incelemek amacıyla bir network çalışması yürütmüştür. Bu çalışma sonucuna göre, karanlık üçlünün ile dayanıklılıkla bir ilişkisi olmadığı; karanlık üçluden ziyade, narsisizmin ile dayanıklılık arasındaki ilişkiye odaklanılması gerektiği ifade edilmiştir. Belwal ve Khanam (2023) ile Modafferi ve ark. (2022) tarafından tespit edilen karanlık üçlü kişilik ile dayanıklılık arasında bir ilişki olmadığı yönündeki bulgular, mevcut araştırma sonuçlarını destekler niteliktedir. Modafferi ve ark. (2022) tarafından karanlık üçluden ziyade narsisizme odaklanılması gerektiğine dair değerlendirme; mevcut araştırma bulgusu olan narsisizm ile dayanıklılık arasındaki anlamlı ilişkiler tarafından örtüşmekte ve desteklenmektedir.

5.3. Karanlık ve Aydınlik Üçlü Kişilik Özelliklerinin Psikolojik Dayanıklılığa Etkisine Yönelik Bulgunun Tartışılması

Araştırma kapsamında, karanlık üçlü ve aydınlık üçlü kişilik özelliklerinin psikolojik dayanıklılık üzerindeki etkisini incelemek adına yapılan analiz sonucunda; narsisizmin, psikolojik dayanıklılığın anlamlı bir yordayıcısı olduğu bulunmuştur. Karanlık kişilik özelliği olan narsisizm düzeyi arttıkça, psikolojik dayanıklılığın arttığını; narsisizmin, pozitif olarak psikolojik dayanıklılığı etkilediği görülmüştür. Karanlık ve aydınlık üçlü kişilik düzeylerinin ve narsisizm dışındaki alt kişilik özelliklerinin psikolojik dayanıklılığa etkisi olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Karanlık üçluden biri olan narsisizmin, dayanıklılığı pozitif olarak etkilediği, literatür bulguları tarafından desteklenmektedir.

Literatürde, karanlık üçlünün ve dayanıklılığın korelasyonel ilişkisini inceleyen mevcut çalışmaların olmasına karşın yordayıcılık ilişkisini inceleyen çalışmalar oldukça kısıtlıdır. Bu bağlamda, karanlık üçlünün kişilik özelliklerinin psikolojik dayanıklılığa etkisini beş farklı bağımsız örneklem grubu ile araştıran Szabó ve ark. (2022), narsisizm, psikopati ve makyavelizmin, dayanıklılıkla farklı ilişkiler kurduğunu tespit etmiştir. Bu farklı ilişkiler içerisinde, örneklemeler üzerinden yapılan çalışmada; narsisizmin, dayanıklılığı pozitif yordadığı sonucuna ulaşılmıştır. Makyavelizm ve psikopatinin, dayanıklılık üzerinde etkisi olmadığı belirtilmiştir. Szabó ve ark. (2022) tarafından elde edilen sonuçlar, mevcut araştırma bulgusunu destekler niteliktedir.

Literatürde, karanlık üçlü ve psikolojik dayanıklılık ilişkisinde yapılan çalışmaların çelişkili ve istikrarsız olduğu görülmektedir. Bu çelişkili sonuçların; ilk olarak psikolojik dayanıklılığın farklı teorik ve operasyonel çerçevelerde ele alınmasından dolayı kaynaklandığı düşünülebilir. Mevcut çalışmanın kuramsal çerçeve bölümünde belirtildiği gibi; psikolojik dayanıklılığın ortak kavramsal tanımının olmayışı, dayanıklılığın bir dinamik süreç, sonuç veya özellik olarak farklı kavramsallaştırılması ve buna bağlı olarak operasyonel tanımlarının farklı olmasından dolayı teorik sınırlar farklılaşmaktadır. Tartışma bölümünde ele alınan ilgili literatür çalışmalarında, psikolojik dayanıklılığın ölçütlerinin farklı olması bu görüşü desteklemektedir.

İkinci olarak, bu çelişkili sonuçların araştırmada ele alınan örneklem farklılıklarından dolayı olduğu düşünülebilir. Szabó ve ark. (2022) tarafından yapılan çalışma, meslek gruplarıyla ilişkili örneklemelerde karanlık üçlü alt kişilik özellikleri ve psikolojik dayanıklılık arasındaki ilişkilerin değişiklik gösterdiğini ortaya koymuştur. Sekowski ve ark. (2021), narsisizm ile dayanıklılık arasındaki ilişkinin, farklı kültürler için örneklem gruplarında farklılaşabileceğini belirtmiştir. Araştırmacılar, farklı ülkeler arasında ele alındığında kültürlerin bireycilik ve kolektivizm yöneliminin, kültürlerarası dayanıklılık düzeylerini ve ilgili ilişkileri etkileyebileceği kanaatinde (Sekowski ve ark., 2021).

Bu etmenlerden dolayı karanlık üçlü ve dayanıklılık ekseninde yapılan araştırmaların birbirinden farklı sonuçlara sebep olduğu düşünülmektedir. Bu duruma karşın mevcut araştırmada, psikolojik dayanıklılığı en yalın perspektifinden ele alan ve bu doğrultudaki teorik çerçeve ile sınırlandıran değerlendirme ölçütü kullanılmıştır. Sonuç olarak bu araştırma, psikolojik dayanıklılık en yalın haliyle tanımlandığında karanlık üçlü ve dayanıklılık arasında ilişki olmadığı sonucunu elde etmiş olup literatürde paralel bulgulara sahip araştırmaları (Modafferi ve ark., 2022; Belwal ve Khanam, 2023) desteklemektedir.

Araştırma kapsamında; aydınlık üçlü ve insanlığa inancın, psikolojik dayanıklılık ile pozitif korelasyonel ilişki kurduğunu fakat yordayıcılık ilişkisi kurmadığı tespit edilmiştir. Bu bağlamda literatür, aydınlık üçlü kişiliğin baz aldığı çalışmalar bakımından kısıtlıdır. Psikolojik dayanıklılığın literatürde çalışıldığı özelliklerin, aydınlık üçlü kişilik özellikleri ile iyimserlik, stabilite, duyarlılık ve pozitiflik bağlamında ortak paydada benzerlik taşımasından dolayı araştırma sonucunda elde edilen korelasyonel ilişkiye sahip olduğu düşünülmektedir. Karanlık üçlü alt kişiliklerine bakıldığında bu araştırma, makyavelizm ve psikopatinin dayanıklılıkla arasında ilişki olmadığını; narsisizmin dayanıklılığı pozitif olarak yordadığını ortaya koymuştur. Karanlık üçlü içerisinde ele alındığında narsisizmin, makyavelizm ve psikopatiye göre daha özgün ve özerk bir yapı olduğu düşünülmektedir.

(Balazadeh ve Hansson, 2021; Onley, Veselka, Schermer ve Vernon, 2013; Papageorgiou, Wong ve Clough, 2017). Bu noktada makyavelizm ve psikopati, negatif sayılabilecek olgularla karanlık üçlü doğrultusunda ilişki kurarken, narsisizm pozitif olgularla da ilişki kurabilmektedir ki bu yönelim literatürde oldukça değerlendirilen bir konu olarak ele alınmaktadır. Mevcut araştırma bu değerlendirmeyi destekler niteliktedir. Bu doğrultuda; ilgili literatürde narsisizm ve dayanıklılık ekseninde odaklanan ve bu bağlamda narsisizm ile dayanıklılık ilişkisi ortaya koyan araştırmaları desteklemektedir (Balazadeh ve Hansson, 2021; Modafferi ve ark., 2022; Sekowski ve ark., 2021; Szabó ve ark., 2022).

Sonuç olarak, karanlık üçlü ve aydınlık üçlü kişilik özelliklerinin psikolojik dayanıklılık ile ilişkisi incelendiğinde; karanlık üçlü kişilik düzeyinin psikolojik dayanıklılıkla bir ilişkisi olmadığı saptanmıştır. Makyavelizm ve psikopati alt kişilik özelliklerinin, psikolojik dayanıklılıkla ilişki kurmadığı tespit edilmiştir. İnsancılık ve kantçılık alt kişilik özelliklerinin, psikolojik dayanıklılık ile ilişki kurmadığı saptanmıştır. Aydınlık üçlü kişilik düzeyi, insanlığa inanç ve narsisizm, psikolojik dayanıklılık ile pozitif ve anlamlı ilişki kurduğu bulunmuştur Yapılan çoklu regresyon analizi sonucunda; yalnızca narsisizmin, dayanıklılığın pozitif anlamlı bir yordayıcısı olduğu saptanmıştır. Mevcut çalışma, karanlık üçlü ve aydınlık üçlünün, psikolojik dayanıklılığı etkilemediği; karanlık üçlü alt kişilik özelliği olan narsisizmin, dayanıklılığa pozitif etki ettiği bulgusuna ulaşmıştır.

Öneri olarak; subklinik narsisizmin, psikolojik dayanıklılıkla ilişkisi anlamlandırmak amacıyla bu konu üzerine araştırmalar yapılabilir. Bu araştırmanın bulguları, literatürde baskın olarak ele alınan karanlık üçlü yerine; narsisizm ile dayanıklılık ilişkisine dikkat çekmektedir. Alanyazında subklinik narsisizm kişilik özelliğinin, psikolojik dayanıklılıkla ilişkisini açıklayan etmenler kısıtlıdır. Karanlık üçlü kapsamındaki gibi yüksek grandiyöz narsisizm düzeyine sahip bireyler, kendilerini herkesten daha güçlü ve iyi görme eğilimi sahiptir (Campbell, Hoffman, Campbell ve Marchisio, 2011) ki bir noktada bu eğilim, kişinin kendini yüceltmesi ve büyülenmecilik noktasında kendine karşı önyargılı olmasıyla değerlendirilmektedir (Tamborski, Brown ve Chowning, 2012). Narsisizmin, dayanıklılığı arttırdığını değerlendiren araştırmaların yanı sıra; bireyin kendi imajına yönelik ideal kimlik yargısından dolayı öznel değerlendirmeden elde edilen bulguları abartılabileceği üzerinde de durulmaktadır (Sekowski ve ark., 2021). Literatüre bakıldığında, narsisizm düzeyi yüksek bireylerin öz-bildirim yoluyla öznel değerlendirmelerin, gerçekte olduğundan daha yüksek raporlayabileceklerini gösteren çalışmalar da bulunmaktadır (Gabriel, 1994). Örgütsel psikoloji kapsamında karanlık üçlü ile ilgili çalışmalar incelendiğinde; Guades (2017), narsisizmin iş performansı ile arasındaki olumlu ilişkisinin, ölçüt değerlendirme tarzı ile

ilişkili olabileceği sonucuna varmıştır. Guades (2017), narsisizm düzeyi yüksek bireylerin; öz değerlendirme yoluyla ölçülen iş performansı, objektif ölçütlerle değerlendirilen iş performansı arasında ilişki olmadığını tespit etmiştir. Araştırma sonucu iki önemli bulguya tespit edilmiştir. İlk olarak, öz bildirim değerlendirmeleri ile objektif değerlendirmeler arasında ilişki yoktur. İkinci olarak, narsisizm düzeyi ile iş performansı arasında ilişki olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Guades (2017) tarafından yapılan çalışma gibi narsisizm ve öz imajı değerlendirme noktasında objektif bulgulardan daha farklı sonuçlara ulaşılabilir. Bu noktada gerek mevcut araştırma sonucunda gerekse ilgili literatür bağlamında narsisizm ve dayanıklılık ilişkisinin araştırılması önerilmektedir.

Karanlık üçlü ve dayanıklılık ilişkisi üzerine, farklı örneklerle ve dayanıklılığın farklı teorik yaklaşımları ile araştırmalar yapılabilir. Psikolojik dayanıklılığın dinamik bir yapı olduğu konusunda tartışma ve farklı görüşler olsa dahi psikoloji literatürü içerisinde dayanıklılık oldukça dinamik bir çalışma alanına sahiptir. Tartışmada belirtildiği gibi, karanlık üçlü ve dayanıklılık ilişkisinde literatürde farklı örneklem grupları ve dayanıklılıkla ilişkili farklı teorik sınırlamalar ile çalışılmış olup çeşitli sonuçlara ulaşılmıştır. Bu bağlamda, karanlık üçlü ve dayanıklılık arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla farklı örneklem grupları ve değerlendirme kriterleri ile çalışılabilir.

Aydınlık üçlü kişilik özellikleri üzerinde yapılan çalışmalar oldukça kısıtlıdır. Araştırma kapsamında, insanlığa inanç özelliğinin kurduğu ilişkiler üzerine öne çıktığı görülmüştür. Bu bağlamda, aydınlık üçlü veya insanlığa inanç kişilik özelliği üzerinde çalışmalar arttırılarak literatürdeki bu alan geliştirilebilir.

KAYNAKLAR

- Abolghasemi, A. ve Varaniyab, S. T., (2010). Resilience and perceived stress: predictors of life satisfaction in the students of success and failure, *Procedia- Social and Behavioral Sciences*, 5, 748-752. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2010.07.178>
- Acibal, B., Kaya, M., Fernández-Batanero, J. M., ve Akinci Çötök, N. (2023). Relationship between perceived spouse support and levels of psychological resilience in married individuals. *International Journal of Educational Research and Innovation*, (19), 67–79. <https://doi.org/10.46661/ijeri.7381>
- Agnes, M. (Ed.). (2005). *Webster's New College Dictionary*. Wiley.
- Amerikan Psikiyatri Birliği (2014). *Ruhsal bozuklukların tanıs ve sayımsal el kitabının tanı ölçütleri başvuru kitabı* (5. baskı). (E. Köroğlu, Çev.). Ankara: Hekimler Yayın Birliği. (Orijinal kitabın basım tarihi 2013)
- Akhtar, S., ve Thomson, A. (1982). Overview: Narcissistic personality disorder. *American Journal of Psychiatry*, 139(1), 12–20. <https://doi.org/10.1176/ajp.139.1.12>
- Balazadeh, K. ve Hansson, J. (2021). The dark triad and psychological resilience: The moderating effect of locus of control Den mörka triaden och psykologisk resiliens: Den modererande effekten av kontroll-lokus. (Yayınlanmamış Lisans Tezi, Lund University)
- Bangasser, D. A., ve Valentino, R. J. (2014). Sex differences in stress-related psychiatric disorders: Neurobiological perspectives. *Frontiers in Neuroendocrinology*, 35(3), 303–319. <https://10.1016/j.yfrne.2014.03.008>
- Basım, H. N. ve Çetin, F. (2011). Yetişkinler için psikolojik dayanıklılık ölçeği'nin güvenilirlik ve geçerlilik çalışması. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 22(2), 104-114.
- Belwal, R., ve Khanam, A. (2023). Relationship of the Dark Triad with psychological well being and resilience. *Indian Journal of Positive Psychology*, 14(2), 164–170.
- Bonanno, G. A., Galea, S., Bucciarelli, A., ve Vlahov, D. (2007). What predicts psychological resilience after disaster? The role of demographics, resources, and life stress. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 75(5), 671–682. <https://doi.org/10.1037/0022-006X.75.5.671>
- Bonanno, G. A., ve Mancini, A. D. (2008). The human capacity to thrive in the face of potential trauma. *Pediatrics*, 121(2), 369–375. <https://doi:10.1542/peds.2007-1648>
- Campbell, K. W. ve Foster, J. D. (2007). The Narcissistic self: Background, an extended

- Agency Model, and ongoing controversies. İçinde C. Sedikides, ve S. Spencer (Ed.), *The Self*, 115-138. Psychology Press.
- Campbell, W. K., Hoffman, B. J., Campbell, S. M., ve Marchisio, G. (2011). Narcissism in organizational contexts. *Human Resource Management Review*, 21(4), 268–284.
- Campbell-Sills, L., Forde, D. R., ve Stein, M. B. (2009). Demographic and childhood environmental predictors of resilience in a community sample. *Journal of Psychiatric Research*, 43(12), 1007–1012. <https://doi.org/10.1016/j.jpsychires.2009.01.013>
- Christie, R. ve Geis, F. L. (1970). *Studies in Machiavellianism*. Academic Press.
- Cleckley, H. (1941). *The Mask of Sanity: An attempt to reinterpret the so-called psychopathic personality*. Mosby.
- Cleckley, H. (1976) *The Mask of Sanity: An attempt to clarify some issues about the so-called psychopathic personality* (5. Baskı). Mosby.
- Cohen, A., (2023). The Rise (And Fall?) of Dark Personalities: The Moderating Effect of Perceived Success on the Relationship Between the Dark Triad and Counterproductive Work Behaviors, *Journal of Forensic Psychology Research and Practice*. <https://doi.org/10.1080/24732850.2023.2291459>
- Çakar, F. S., Karataş, Z., ve Çakır, M. A. (2014). Yetişkin Yılmazlık Ölçeği: Türk kültürüne uyarlanması. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32, 22 – 39.
- Çetinkaya A. ve Sarıcı Bulut S. (2019). Lise öğrencilerinde kendini toparlama gücü düzeyleri ve öznel iyi oluşu artırma stratejilerinin incelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 9 (55), 1053-1084.
- Davidson, J. R. T., Payne, V. M., Connor, K. M., Foa, E. B., Rothbaum, B. O., Hertzberg, M.A. ve Weisler, R. H. (2005). Trauma, resilience and saliostasis: Effects of treatment in posttraumatic stress disorder. *International Clinical Psychopharmacology*, 20, 43–48. <https://doi.org/10.1097/00004850-200501000-00009>
- Diller, S.J., Czibor, A., Szabó, Z.P., Restas, P., Jonas, E., ve Frey, D. (2021). The positive connection between dark triad traits and leadership levels in self- and other-ratings. *Leadership, Education, Personality: An Interdisciplinary Journal*, 3, 117–131. <https://doi.org/10.1365/s42681-021-00025-6>
- Dumas, Nicole M. (2021). The relationship between burnout, resilience, and the dark traits. *Grand Canyon University ProQuest Dissertations Publishing*, 28649229.
- Dursun, A. (2023). Karanlık Üçlü Kişilik Özelliklerine alternatif pozitif bir bakış: Aydınlık Üçlü Kişilik Özellikleri. *Gelişim ve Psikoloji Dergisi*, 4(7), 44–58. <https://doi.org/10.51503/gpd.1219161>

- Doğan, T. (2015). Kısa Psikolojik Sağlık Ölçeği'nin Türkçe uyarlaması: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *The Journal of Happiness and Well-Being*, 3(1), 93-102.
- Ellis, H. (1898). Auto-erotism: A psychological study. *Alienist and Neurologist*, 19, 260-299.
- Fletcher, D., ve Sarkar, M. (2013). Psychological resilience. *European Psychologist*, 18(1), 12–23. <https://doi.org/10.1027/1016-9040/a000124>
- Freud, S. (1905). Three Essays on the Theory of Sexuality. İçinde J. Strachy, ve A. Freud (Ed.), *The Standard Edition of the Complete Psychological Works of Sigmund Freud, Volume VII (1901-1905): A Case of Hysteria, Three Essays on Sexuality and Other Works* (s. 123-246). London: Hogarth Press.
- Gabriel, M. T., Critelli, J. W., ve Ee, J. S. (1994). Narcissistic illusions in self-evaluations of intelligence and attractiveness. *Journal of Personality*, 62(1), 143–155.
- Garnezy, N. (1991a). Resilience and vulnerability to adverse developmental outcomes associated with poverty. *American Behavioral Scientist*, 34, (4), 416–430. <https://doi.org/10.1177/0002764291034004003>
- Garnezy N. (1991b). Resilience in children's adaptation to negative life events and stressed environments. *Pediatric Annals.*, 20(9), 459-466. <https://doi.org/10.3928/0090-4481-19910901-05>
- Geis, F. L., ve Moon, T. H. (1981). Machiavellianism and deception. *Journal of Personality and Social Psychology*, 41(4), 766–775. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.41.4.766>
- Gerymski, R., ve Krok, D. (2019). Psychometric properties and validation of the Polish adaptation of the Light Triad Scale. *Current Issues in Personality Psychology*, 7(4), 341-354. <https://doi.org/10.5114/cipp.2019.92960>
- Gizir C. A. ve Aydın G. (2006). Psikolojik Sağlık ve Ergen Gelişim Ölçeğinin Uyarlanması: Geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları. *Türk PDR Dergisi*, 26, 87- 99.
- Grover, S. ve Furnham, A. (2020). Does emotional intelligence and resilience moderate the relationship between the dark triad and personal and work burnout? *Personality and Individual Differences*, 169, 109979. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2020.109979>
- Guedes M. J. C. (2017). Mirror, mirror on the wall, am I the greatest performer of all? Narcissism and self-reported and objective performance. *Personal. Individ. Differ*, 108, 182–85. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2016.12.030>
- Gustafson, S. B., ve Ritzer, D. R. (1995). The dark side of normal: A psychopathy-linked pattern called aberrant self-promotion. *European Journal of Personality*, 9, (3), 147–183. <https://doi.org/10.1002/per.2410090302>

- Gürkan, U. (2006). Yılmazlık Ölçeği (YÖ): Ölçek geliştirme, güvenilirlik ve geçerlik çalışması. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 39(2), 45-74.
- Hare, R. D. (1991). *The Hare Psychopathy Checklist Revised*. Toronto, Ontario: Multi-Health Systems.
- Hare, R.D. (1993) *Without conscience: The disturbing world of the psychopaths among us*. Guilford.
- Hare, R. D. (2003). *The Hare Psychopathy Checklist Revised* (2. Baskı). Multi-Health Systems.
- Hill, T. E. (2017). Kantianism. *The Blackwell Guide to Ethical Theory*, 311–331.
- Hirani, S., Lasiuk, G., ve Hegadoren, K. (2016). The intersection of gender and resilience. *Journal of Psychiatric and Mental Health Nursing*, 23 (6-7), 455-467. <https://doi.org/10.1111/jpm.12313>
- Horley, J. (2014). The emergence and development of psychopathy. *History of the Human Sciences*, 27, (5), 91–110. <https://doi.org/10.1177/0952695114541864>
- Jonason, P.K., Koehn, M. A., Okan, C. ve O'Connor, P. J. (2018). The role of personality in individual differences in yearly earnings. *Personality and Individuals Differences*, 121, 170-172. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2017.09.038>
- Jonason, P. K., Luevano, V. X., ve Adams, H. M. (2012). How the Dark Triad traits predict relationship choices. *Personality and Individual Differences*, 53(3), 180–184. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2012.03.007>
- Jonason, P. K. ve Webster, G. D. (2010). The dirty Dozen: A concise measure of the dark triad. *Psychological Assessment*, 22(2), 420–432. <https://doi.org/10.1037/a0019265>
- Jones, D. N. ve Figueredo, A. J. (2013). The core of darkness: uncovering the heart of the dark triad. *European Journal of Personality*. 27, 521–531. <https://doi.org/10.1002/per.1893>
- Jones, D. N., ve Paulhus, D. L. (2012). Differentiating the Dark Triad within the interpersonal circumplex. *Handbook of Interpersonal Psychology*, 249–267. <https://doi.org/10.1177/107319111664316>
- Jones, D. N. ve Paulhus, D. L. (2014). Introducing the short dark triad (SD3): A brief measure of dark personality traits. *Assessment*, 21, 28–41.
- Jones, E. (1951), The God complex. In: Essays in Applied Psychoanalysis. *International Universities Press*, 2, 244–265.
- Kadioğlu, M. (2011). Hümanizm. *Istanbul Journal of Sociological Studies*, (23), 157.
- Kararmak Ö. (2006). Psikolojik sağlamlık, risk faktörleri ve koruyucu faktörler. *Türk PDR*

- Dergisi*, 26, 129-142.
- Karasar, N. (2011). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Kaufman, S. B., Yaden, D. B., Hyde, E., ve Tsukayama, E. (2019). The light vs. dark triad of personality: Contrasting two very different profiles of human nature. *Frontiers in Psychology*, 10. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2019.00467>
- Kernberg, O. (1967). Borderline Personality Organization. *Journal of the American Psychoanalytic Association*, 15, 3, 641–685.
- Kernberg, O. F. (1970). Factors in the psychoanalytic treatment of narcissistic personalities. *Journal of the American Psychoanalytic Association*, 18, 1, 51–85. <https://doi.org/10.1177/000306517001800103>
- Kesgin, A. (2015). Machiavelli and machiavelianism. *Beytulhikme an International Journal of Philosophy*, 5(1), 105. <https://doi.org/10.18491/bijop.23380>
- Kohut, H. (1968). The Psychoanalytic Treatment of Narcissistic Personality Disorders. *The Psychoanalytic Study of the Child*, 23 (1), 86–113. <https://doi.org/10.1080/00797308.1968.11822951>
- Kohut, H. (1966). Forms and Transformations of Narcissism. *Journal of the American Psychoanalytic Association*, 14, 243-272.
- Kohut, H. (2004). *Kendiliğin Çözümlemesi*. Metis Yayınları.
- Kohut, H. (2020). *Kendiliğin Yeniden Yapılanması*. Metis Yayınları.
- Kowalski, R. M. (Ed.). (2001). *Behaving badly: Aversive behaviors in interpersonal relationships*. American Psychological Association.
- Kumpfer, K. L. (1999). Factors and process contributing to resilience: The resilience framework. In M. D. Glantz, ve J. L. Johnson (Eds.), *Resilience and Development: Positive Life Adaptations*. (pp. 179- 224). Plenum Publishers.
- Leary, D. E. (1982). Immanuel Kant and the Development of Modern Psychology. William Ray Woodward and Mitchell G. Ash (Eds.), *The Problematic Science: Psychology in Nineteenth-Century Thought*, 17-42. Praeger.
- Luo, Y. L., Kovas, Y., Wang, L., Stalikas, A., Kyriazos, T. A., Gianniou, F.-M., Likhanov, M. V., ve Papageorgiou, K. A. (2022). Sex differences in the dark triad are sensitive to socioeconomic conditions: The adaptive value of narcissism in the UK, Greece, and China. *Current Psychology*, 42(26), 22436–22448. <https://doi.org/10.1007/s12144-022-03302-9>
- Ma, G. X., Born, M. P., Petrou, P., ve Bakker, A. B. (2021). Bright sides of dark personality? A cross-cultural study on the dark triad and work outcomes. *International*

- Journal of Selection and Assessment*, 29, 510–518. <https://doi.org/10.1111/ijsa.12342>
- Machiavelli, N. (2003). *The prince*. (G. Bull, Çev.). Londra: Penguin Classics. (Orijinal çalışma basım tarihi 1532)
- Marcus, D. K., Preszler, J. ve Zeigler-Hill, V. (2018). A network of dark personality traits: what lies at the heart of darkness? *Journal of Research in Personality*, 73, 56–62. <https://doi.org/10.1016/j.jrp.2017.11.003>
- Martínez-Martí, M. L., ve Ruch, W. (2017). Character strengths predict resilience over and above positive affect, self-efficacy, optimism, social support, self-esteem, and life satisfaction. *The Journal of Positive Psychology*, 12, 110-119.
- Masten, A. S., Hubbard, J. J., Gest, S. D., Tellegen, A., Garmezy, N. ve Ramirez, M. (1999). Competence in the context of adversity: Pathways to resilience and maladaptation from childhood to late adolescence. *Development and Psychopathology*, 11, 143-169.
- Masten, A. S. (2011). Resilience in children threatened by extreme adversity: Frameworks for research, practice, and translational synergy. *Development and Psychopathology*, 23, 493- 506.
- Masten, A. S. (2014). Global perspectives on resilience in children and youth. *Child Development*, 85, 6-20.
- Matud, M. P. (2004). Gender differences in stress and coping styles. *Personality and Individual Differences*, 37(7), 1401–1415. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2004.01.010>
- Modafferi, C., Passarelli, M. ve Chiorri, C. (2022). Untying a gordian knot: Exploring the Nomological Network of Resilience. *Journal of Personality*, 1-15. <https://doi.org/10.1111/jopy.12778>
- Näcke, P. (1899). Die sexuellen Perversitäten in der Irrenanstalt. *Psychiatrische en Neurologische Bladen*, 3, 401-426.
- Naso, P. O. (2019). *Dönüşümler I-XV* (Çev., A. Coşkun Abuagla). Yapı Kredi Yayınları. (Orijinal yayın tarihi MS 8)
- Nguyen, N., Pascart, S., ve Borteyrou, X. (2021). The dark triad personality traits and work behaviors: A person-centered approach. *Personality and Individual Differences*, 170,. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2020.110432>.
- O’boyle, E. H., Forsyth, D. R., Banks, G. C. ve Mcdaniel, M. A. (2012). A meta-analysis of the Dark Triad and work behavior: A Social Exchange Perspective. *Journal of Applied Psychology*, 97(3), 557–579.
- Oktan, V. (2008). Üniversite sınavına hazırlanan ergenlerin psikolojik sağlamlıklarının çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. Yayımlanmamış doktora tezi. Karadeniz Teknik

Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Onley, M., Veselka, L., Schermer, J. A., ve Vernon, P. A. (2013). Survival of the scheming: A genetically informed link between the Dark Triad and mental Toughness. *Twin Research and Human Genetics*, 16(06), 1087–1095. <https://doi.org/10.1017/thg.2013.66>
- Oxford English Dictionary (2023). Erişim tarihi: Ekim 2, 2023. Erişim adresi: <https://www.oed.com/search/dictionary/?scope=Entries&q=resilience>
- Özsoy, E., Ardiç, K. (2017). Karanlık Üçlü'nün (narsisizm, makyavelizm ve psikopati) iş tatminine etkisinin incelenmesi, *Yönetim ve Ekonomi*. 24(2), 391- 406. <https://doi.org/10.18657/yonveek.297733>
- Özsoy, E., Rauthmann, J F., Jonason, P K. ve Ardiç, K. (2017) Reliability and validity of the Turkish versions of Dark Triad Dirty Dozen (DTDD-T), Short Dark Triad (SD3-T), and Single Item Narcissism Scale (SINS-T). *Personality And Individual Differences*, 117 (15), 1, 1-14.
- Pailing, A., Boon, J. ve Egan, V. (2014). Personality, the dark triad and violence. *Personality and Individual Differences*, 67, 81–86. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2013.11.018>,
- Papageorgiou, K. A., Wong, B., ve Clough, P. J. (2017). Beyond good and evil: Exploring the mediating role of mental toughness on the Dark Triad of personality traits. *Personality and Individual Differences*, 119, 19–23. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2017.06.031>
- Paulhus, D. L. (2014). Toward a taxonomy of dark personalities. *Current Directions in Psychological Science*, 23(6), 421–426. <https://doi.org/10.1177/0963721414547737>
- Paulhus, D. L. ve Williams, K. M. (2002). The dark triad of personality: Narcissism, machiavellianism and psychopathy. *Journal of Research in Personality*, 36 (6), 556-563. [https://doi.org/10.1016/S0092-6566\(02\)00505-6](https://doi.org/10.1016/S0092-6566(02)00505-6)
- Pektaş, S. ve Durmuş, G. (2022). Adaptation of the light triad scale to Turkish: A validity and reliability study. *Akdeniz Spor Bilimleri Dergisi*, 5 (3), 664-674 .
- Preston-Roedder, R. (2013). Faith in humanity. *Philosophy and Phenomenological Research*, 87(3), 664–687
- Rank, O. (1911). Ein beitrage zum narcissmus. *Jahrbuch fur Psychoanalytische und Psychopathologische Forschungen*, 3, 401-426.
- Raskin, R. N., ve Hall, C. S. (1979). A Narcissistic Personality Inventory. *Psychological Reports*, 45(2), 590–590. <https://doi.org/10.2466/pr0.1979.45.2.590>
- Raskin, R. ve Terry, H. (1988). A principal-components analysis of the Narcissistic

- Personality Inventory and further evidence of its construct validity. *Journal of Personality and Social Psychology*, 54, 890–902. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.54.5.890>
- Rotenberg, M. ve Diamond, B. L. (1971). The biblical conception of psychopathy: The law of the stubborn and rebellious Son, *Journal of History of the Behavioral Sciences* 7, 29–38.
- Rutter, M. (2006). Implications of resilience concepts for scientific understanding. *Annals of the New York Academy of Sciences*, 1094(1), 1–12.
- Rutter, M. (2013). Annual research review: Resilience clinical implications. *The Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 54, 474–487.
- Sękowski, M., Subramanian, Ł., ve Żemojtel-Piotrowska, M. (2021). Are narcissists resilient? Examining grandiose and vulnerable narcissism in the context of a three-dimensional model of resilience. *Current Psychology: A Journal for Diverse Perspectives on Diverse Psychological Issues*. Advance online publication. <https://doi.org/10.1007/s12144-021-01577-y>
- Seligman, M. (1990). *Learned optimism*. Random House.
- Sevi, B., ve Doğruyol, B. (2020). Looking from the bright side: The Light Triad predicts Tinder use for love. *Journal of Social and Personal Relationships*, 37, 7. <https://doi.org/10.1177/0265407520918942>
- Sharma, G., ve Yukhymenko-Lescroart, M. A. (2022). Life Purpose as a Predictor of Resilience and Persistence in College Students During the COVID-19 Pandemic. *Journal of College Student Retention: Research, Theory and Practice*, 0 (0). <https://doi.org/10.1177/15210251221076828>
- Smith, B. W., Dalen, J., Wiggins, K., Tooley, E., Christopher, P., ve Bernard, J. (2008). The Brief Resilience Scale: Assessing the ability to bounce back. *International Journal of Behavioral Medicine*, 15(3), 194–200. <https://doi.org/10.1080/10705500802222972>
- Szabó, Z. P., Kun, Á., Balogh, B. E., Simon, E. ve Csike, T. (2022). Dark and strong?! The associations between dark personality traits, mental toughness and resilience in Hungarian student, employee, leader, and military samples. *Personality and Individual Differences*, 186 (Part B). <https://doi.org/10.1016/j.paid.2021.111339>
- Tamborski, M., Brown, R. P., ve Chowning, K. (2012). Self-serving bias or simply serving the self? Evidence for a dimensional approach to narcissism. *Personality and Individual Differences*, 52(8), 942–946.
- Taşğın E. ve Çetin F.Ç. (2006). Ergenlerde major depresyon: Risk etkenleri, koruyucu

- etkenler ve dayanıklılık. *Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı Dergisi*, 13(2), 87-94.
- Tekeş, B., ve Bıçaksız, P. (2021). Psychometric properties of the Turkish Light Triad scale. *Ayna Klinik Psikoloji Dergisi*, 8(3), 535–556. <https://doi.org/10.31682/ayna.871395>
- Terzi Ş. (2006). Kendini Toparlama Gücü Ölçeğinin uyarlanması: Geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları. *Türk PDR Dergisi*, 26, 77-86.
- Türk Dil Kurumu. (t.y.). Karanlık. İçinde Güncel Türkçe sözlük. Erişim tarihi: Eylül 17, 2023. Erişim adresi: <https://sozluk.gov.tr/>.
- Volmer, J., Koch, I. K., ve Göritz, A. S. (2016). The bright and dark sides of leaders' dark triad traits: Effects on subordinates' career success and well-being, *Personality and Individual Differences*, 101, 413-418. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2016.06.046>
- Waddimba A. C., Bennett M. M., Fresnedo M., Ledbetter T. G., ve Warren A. M. (2021). Resilience, Well-being, and Empathy Among Private Practice Physicians and Advanced Practice Providers in Texas: A Structural Equation Model Study. *Mayo Clinic Proceedings Innovations, Quality and Outcomes*, 5 (5), 928-945. <https://doi.org/10.1016/j.mayocpiqo.2021.08.009>
- Wälder, R. (1925). The psychoses: Their mechanisms and accessibility to influence. *International Journal of Psychoanalysis*, 6, 259-281.
- Williams, K. M., Paulhus, D. L., ve Hare, R. D. (2007). Capturing the Four-Factor Structure of Psychopathy in College Students Via Self-Report. *Journal of Personality Assessment*, 88(2), 205–219. <https://doi.org/10.1080/00223890701268074>
- Werner, E., ve Smith, R. (1982). *Vulnerable but invincible: A longitudinal study of resilient children and youth*. Adams, Bannister and Cox.
- Zeigler-Hill, V., Besser, A., Morag, J., ve Campbell, K. W. (2016). The dark triad and sexual harassment proclivity. *Personality and Individual Differences*, 89, 47–54. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2015.09.048>

EKLERİ

EK 1. Bilgilendirilmiş Onam Formu

Sayın Katılımcı,

Bu tez çalışması, İstanbul Rumeli Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Klinik Psikoloji anabilim dalı yüksek lisans öğrencisi Melike Yeşim Çiftçi tarafından yüksek lisans tezi kapsamında Prof. Dr. Ömer Faruk Şimşek danışmanlığında yürütülen bir araştırmadır. Bu araştırma, kişilik özellikleri ile psikolojik dayanıklılık arasındaki ilişkinin incelenmesini amaçlamaktadır.

Bu çalışmaya katılım tamamen gönüllük esasına dayalıdır. 18 yaş ve üzerindeki kişiler çalışmaya katılabilir. Eğer katılmayı kabul ederseniz, sizden konuyla ilgili bazı ölçekleri doldurmanız istenecektir. Soruların doğru ya da yanlış cevabı yoktur. Bundan dolayı soruları kendiniz yanıtlamanız ve size en doğru gelen yanıtları tercih etmeniz araştırmanın doğruluğu ve güvenilirliği açısından önemlidir.

Sizden anket üzerinde belirtilecek kimlik belirleyici hiçbir bilgi istenmeyecektir. Cevaplarınız sadece araştırmanın amacına uygun olarak bilimsel açıdan kullanılacak ve gizli tutulacaktır.

Bu çalışmaya katılmayı onaylanmanız durumunda, çalışmanın herhangi bir yerinde ayrılma hakkına sahipsiniz. Katılım göstermeniz halinde formları sonuna kadar ve eksiksiz doldurmanız, bu araştırmanın geçerli olabilmesi için önem taşımaktadır. Çalışma ile ilgili herhangi bir bilgi almak isterseniz, aşağıdaki iletişim adresinden ulaşabilirsiniz. Katkılarınızdan dolayı şimdiden teşekkür ederim.

Ek 2. Demografik Bilgi Formu

1.Yaşınız

.....

2.Cinsiyetiniz:

Kadın

Erkek

3. Medeni Durumunuz:

Bekar

Evli

4.Eğitim Durumunuz:

İlkokul ve Ortaokul Mezunu

Lise mezunu

Lisans mezunu

Yüksek Lisans ve Üstü

5.Gelir seviyenizi hangisiyle tanımlarsınız?

Alt

Orta

Üst

6.Tanısı konmuş herhangi bir psikiyatrik rahatsızlığınız var mı? Evet ise tanıyı belirtiniz:

Evet

Hayır

*Evet ise tanıyı belirtiniz:

.....

Ek 3. Kısaltılmış Karanlık Üçlü Kişilik Özellikleri Ölçeği

Aşağıdaki ifadeleri 1 kesinlikle katılmıyorum- 5 kesinlikle katılıyorum dereceleri arasında işaretleyiniz. (örn., 1. Kesinlikle Katılmıyorum, 2. Katılmıyorum, 3. Kararsızım, 4.

Katılıyorum, 5. Kesinlikle Katılıyorum)

	1 Kesinlikle Katılmıyorum	2 Katılmıyorum	3 Kararsızım	4 Katılıyorum	5 Kesinlikle Katılıyorum
1. Sırlarınızı anlatmak akıllıca değildir.	1	2	3	4	5
2. İstedığimi elde etmek için akıllıca manipülasyon (kendi çıkarları doğrultusunda birilerini ya da bir şeyleri yönlendirme) yapmaktan hoşlanırım.	1	2	3	4	5
3. Her ne pa hasına olursa olsun, önemli kişileri kendi tarafına çekmelisin.	1	2	3	4	5
4. Başkalarıyla doğrudan çatışma yaşamaktan kaçının, çünkü bu kişiler ileride işinize yarayabilir.	1	2	3	4	5
5. Daha sonra insanlara karşı kullanabileceğiniz bilgileri bir kenarda tutmak akıllıcadır.	1	2	3	4	5
6. İnsanlardan intikam almak için doğru zamanı beklemelisiniz.	1	2	3	4	5
7. İnsanların bilmesi gerekmeyen şeyleri onlardan saklamalısınız.	1	2	3	4	5
8. Planlarınızın başkalarına değil, kendinize fayda sağlayacağından emin olun.	1	2	3	4	5
9. Birçok insan manipüle edilebilir.	1	2	3	4	5
10. İnsanlar beni doğal bir lider olarak görür.	1	2	3	4	5
11. İlgi odağı olmaktan nefret ederim. *	1	2	3	4	5
12. Birçok grup aktivitesi bensiz sıkıcı olur.	1	2	3	4	5
13. Özel biri olduğumu biliyorum, çünkü herkes bana sürekli böyle söylüyor.	1	2	3	4	5
14. Önemli kişilerle tanışmaktan hoşlanırım.	1	2	3	4	5

15. Biri bana iltifat ederse mahcup olurum.	1	2	3	4	5
16. Ünlü kişilerle mukayese edilmişliğim vardır.	1	2	3	4	5
17. Ortalama biriyim. *	1	2	3	4	5
18. Hak ettiğim saygıyı görmekte ısrar ederim.	1	2	3	4	5
19. Yetkililerden intikam almak hoşuma gider.	1	2	3	4	5
20. Tehlikeli durumlardan kaçınırım. *	1	2	3	4	5
21. İntikam hızlı ve çirkin (bedeli ağır bir şekilde) olmalıdır.	1	2	3	4	5
22. İnsanlar sıklıkla kontrolden çıktığımı söyler.	1	2	3	4	5
23. Başkalarına karşı kaba olabildiğim doğrudur.	1	2	3	4	5
24. Benimle uğraşanlar daima pişman olur.	1	2	3	4	5
25. Yasa dışı işlere bulaşmaktan dolayı hiç sorun yaşamadım.	1	2	3	4	5
26. Kaybedenlere sataşmaktan hoşlanırım.	1	2	3	4	5
27. İstedığimi almak için her şeyi söylerim.	1	2	3	4	5

Ek 4. Aydınlik Üçlü Ölçeği

Aşağıdaki ifadeleri *1 kesinlikle katılmıyorum- 5 kesinlikle katılıyorum* dereceleri arasında işaretleyiniz. (örn, 1. Kesinlikle Katılmıyorum, 2. Katılmıyorum, 3. Kararsızım, 4. Katılıyorum, 5. Kesinlikle Katılıyorum)

	1 Kesinlikle Katılmıyorum	2 Katılmıyorum	3 Kararsızım	4 Katılıyorum	5 Kesinlikle Katılıyorum
1. İnsanların iyi yanlarını görmeye eğilimliyim.	1	2	3	4	5
2. İnsanların bana dürüst bir şekilde davranacağına inanmaya eğilimliyim.	1	2	3	4	5
3. İnsanların genellikle iyi oldukları kanısındayım.	1	2	3	4	5
4. Bana zarar veren insanları kolay affederim.	1	2	3	4	5
5. Diğer insanları takdir etmeye eğilimliyim.	1	2	3	4	5
6. Diğer insanların başarılarını övmeye eğilimliyim.	1	2	3	4	5
7. Diğer insanlara değer vermeye eğilimliyim.	1	2	3	4	5
8. Hayatin farklı kesiminden insanları dinlemekten zevk alırım.	1	2	3	4	5
9. Dürüstlüğü büyüleyici olmaya tercih ederim.	1	2	3	4	5
10. İnsanları istediğim bir şeyi yapmaları için açıkça yönlendirmekten (manipüle etmekten) rahatsızlık duyarım.	1	2	3	4	5
11. İtibarım zedelenecek olsa dahi, gerçekte olduğum gibi davranmayı tercih ederim.	1	2	3	4	5
12. İnsanlarla konuşurken onlardan bir beklentim olup olmadığını nadiren düşünürüm.	1	2	3	4	5

Ek 5. Kısa Psikolojik Sağlık Ölçeği

Aşağıdaki ifadeleri *hiç uygun değil- tamamen uygun* dereceleri arasında değerlendiriniz.

	Hiç Uygun Değil	Uygun Değil	Biraz Uygun	Uygun	Tamamen Uygun
1. Sıkıntılı zamanlardan sonra kendimi çabucak toparlayabilirim.	1	2	3	4	5
2. Stresli olayların üstesinden gelmekte güçlük çekerim.*	1	2	3	4	5
3. Stresli durumlardan sonra kendime gelmem uzun zaman almaz.	1	2	3	4	5
4. Kötü bir şeyler olduğunda bunu atlatmak benim için zordur.*	1	2	3	4	5
5. Zor zamanları çok az sıkıntıyla atlatırım.	1	2	3	4	5
6. Hayatımdaki olumsuzlukların etkisinden kurtulmam uzun zaman alır.*	1	2	3	4	5

ÖZGEÇMİŞ

Melike Yeşim ÇİFTÇİ

E-posta Adresi :

ORCID : 0009-0004-4932-808

EĞİTİM DURUMU

Lisans Öğrenimi : Koç Üniversitesi, İnsani Bilimler ve Edebiyat Fakültesi,
Psikoloji Bölümü, 2020

Koç Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme
Bölümü, 2020

Yüksek Lisans Öğrenimi : İstanbul Rumeli Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü,
Klinik Psikoloji Yüksek Lisansı

Bildiği Yabancı Diller : İngilizce